Igazságügyi Minisztérium Bv. Országos Parancsnokság kiadványa

Belső használatra

Heti HÍRADÓ

XXVI. ÉVFOLYAM, 37. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1982. SZEPTEMBER 11.

AZ ELMÚLT HÉT

II. HASSZÁN MAROKKÓI KIRÁLY ünnepélyes keretek között, ám rendkívül rövid — alig néhány perces — beszéddel nyitotta meg az Arab Liga XII. csúcsértekezletének második ülésszakát. A megnyitó beszédet nyomban zárt ülés követte — s mint az uralkodó bejelentette —, a csúcsértekezlet kizárólag zárt üléseket fog tartani.

II. Hasszán fogadta fési palotájának udvarán vendégeit: tizennégy államfőt, Jasszer *Arafatot*, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet V. B. elnökét, s további öt tagállam küldöttségének vezetőjét. (Az Arab Liga tagjai közül mindössze Líbia maradt távol a találkozóról és Egyiptom, amelynek tagságát a Camp David-i egyezmények megtorlásául felfüggesztették.)

Jól tájékozott források úgy tudják, hogy a plenáris ülésen kívül hármas találkozó volt a vendéglátó marokkói király, Husszein jordániai és Fahd szaúd-arábiai uralkodó között. E megbeszélés témája állítólag egy olyan közel-keleti rendezési terv volt, amely a szaúdi béketervet és Reagan amerikai elnök rendezési elképzeléseit ötvözné egybe.

IRÁN RENDKÍVÜL ÉLES HANGNEMBEN BÍRÁLTA a fési arab csúcstalálkozót, amelynek napirendjén — Teherán szerint — Izrael elismerése is szerepel. A teheráni rádióban felolvasott hivatalos közlemény felszólította a Szilárdság frontjához tartozó arab államok elnökeit, valamint a Palesztinai Felszabadítási Szervezet vezetőit, hogy szálljanak szembe a „cionista rezsim árulással felérő elismerésével".

A LIBANONI REGULÁRIS HADSEREG EGYSÉGEI bevonultak Bejrút déli külvárosaiba és ütközőzónát alakítottak ki az izraeli csapatok és a libanoni baloldali fegyveresek között.

A Bejrútban állomásozó több nemzetiségű katonai erők szeptember 16-ig elhagyják a libanoni fővárost. Ezt a menetrendet rögzíti az a terv, amelyet az Egyesült Államok, Olaszország és Franciaország bejrúti nagykövete terjesztett Eliasz Szárkisz libanoni leköszönő államfő elé.

A MAGYAR TÁVIRATI IRODA bejrúti tudósítója jelentette, hogy egy Tel Aviv-i katonai szóvivő a cáfolhatatlan tények és bizonyítékok ellenére tagadta azokat a sajtójelentéseket, amelyek szerint az izraeli hadsereg Nyugat-Bejrútba behatolva elfoglalta a Magyar Népköztársaság és a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság nagykövetségét.

Huszonöt főnyi, tüzérségi lövegekkel és harckocsival megerősített izraeli egység tartózkodott a Magyar Nagykövetség épületében. Erről személyesen is meggyőződött dr. Egyed Andor ideiglenes ügyvivő, aki közölte az izraeli egység parancsnokával, hogy a magyar kormány hivatalos úton tiltakozik a jogsértő akció miatt.

A BERNI LENGYEL KÜLKÉPVISELET ELLEN elkövetett támadás pillanatában a nagykövetség épületében 13 személy tartózkodott, mégpedig a követség munkatársai és családtagjaik.

A terroristák szabadon engedtek két nőt, Stanislawa Antoniewiczet és Irena Matusiakot. Mindketten a nagykövetség dolgozóinak feleségei. Ugyancsak a nagykövetség egy dolgozójának felesége a szabadon bocsátott Malgorzata Luczaj. A három asszonyt először kórházba szállították, ahol egészségi állapotukat ellenőrzik.

A PAP beszámolója szerint egyes hírügynökségek tudósítói, akiknek telefonon sikerült érintkezésbe lépniük a terroristákkal, idézik kijelentéseiket: eszerint a berni akció egy szélesebb terrorista kampány kezdete, amelyet további terrorcselekmények fognak követni.

A berni lengyel nagykövetség elleni terrorakcióval foglalkozó munkacsoportot hoztak létre Varsóban. A csoportot, mint a varsói rádió jelentette, Wojciech *Jaruzelski* hadseregtábornok, miniszterelnök megbízásából Stefan Olsowski külügyminiszter alakította meg, s élére József Wiejacz külügyminiszter-helyettest jelölte ki.

A varsói külügyminisztérium azzal a javaslattal fordult Svájc varsói nagykövete útján a berni kormányhoz, hogy — a Lengyel Népköztársaság berni nagykövetségének terroristák általi tartós megszállására való tekintettel és mivel lengyel állampolgárok élete forog közvetlen veszélyben — engedélyezze, hogy a lengyel kormány különleges akciócsoportot küldhessen a svájci fővárosba, amely együttműködne a helyi hatóságokkal a túszok kiszabadításában. (Lapzártakor érkezett: a svájci rendőrség kiszabadította a túszokat, s elfogta a terroristákat.)

A REAGAN-KORMÁNY GAZDASÁGPOLITIKÁJA ELLEN tüntetett 400 ezer amerikai a „Munka Napja" — Labor Day — alkalmából rendezett hatalmas New York-i felvonuláson. Az amerikai metropolis híres sugárútján, a Fifth Avenue-n felvonuló menetoszlopokban acélipari dolgozók, postások, tanárok és pékek, színészek és táncosok színpompás serege 250 amerikai szakszervezet képviseletében követelte az amerikai kormány munkásellenes gazdaságpolitikájának felülvizsgálását.

A THE NEW YORK TIMES a tüntetésből azt a következtetést vonta le, hogy a novemberi törvényhozási választásokon az amerikai szervezett dolgozók nagy része megvonja szavazatát a Reagan-kormány által támogatott — képviselőházi, szenátusi és kormányzói posztokra pályázó — republikánus jelöltektől.

Negyven év óta először tartottak felvonulást a munka napján Indianapolisban, s harminc év óta először volt felvonulás Chicagóban is. A Wisconsin állambeli Racine városban a felvonulók fekete karszalagot viseltek: azt a negyedmillió munkahelyet „siratták", amelyeket a Reagan-féle gazdaságpolitika által elmélyített recesszió vett el az állam dolgozóitól.

Titkos amerikai értékelés

Az amerikai fővárosban a kormányzat szándéka ellenére nyilvánosságra került a CIA-nak, az amerikai hírszerző szolgálatnak az a titkos értékelése, amely megállapítja: hatástalan az a kísérlet, hogy megakadályozzák a Szovjetunióból Nyugat-Európába irányuló gázvezeték építését. A titkos CIA-dokumentum — amelyből a The Washington Post hosszú idézeteket közöl — figyelmezteti a kormányzatot: a földgázszállítások Nyugat-Szibériából Nyugat-Európába a tervezett időpontban megindulhatnak, ezt a Szovjetunió gazdasági-műszaki potenciálja teljességgel lehetővé teszi.

A kormányzat szigorú vizsgálatot indított annak megállapítására, hogyan került nyilvánosságra a szóban forgó titkos okmány. A dokumentum kiszivárogtatását washingtoni politikai megfigyelők elválaszthatatlannak tekintik a kabineten belül a feketelisták ügyében kialakult komoly nézeteltérésektől. Mint ismeretes, már Alexander Haig külügyminiszter elmozdításának egyik oka is az volt, hogy úgy vélte, az Egyesült Államok nem szegülhet szembe valamennyi európai szövetségesével.

Ennek ellenére Reagan elnök utasítást adott, hogy korlátozott büntető intézkedést alkalmazzanak a John Brown nevű skóciai cég ellen, amely kormányának utasítására megtagadta, hogy alárendelje magát a szovjet—nyugat-európai gázcsőügylet miatt elrendelt amerikai szállítási tilalomnak.

Az újabb amerikai szankció azonban enyhébb lesz azoknál az intézkedéseknél, amelyeket a Reagan-kormány két francia cég ellen hozott.

A John Brown-vállalatot, amely hat turbinát gyártott eddig a Szovjetunió számára, Reagan azzal fenyíti meg, hogy megvonja tőle az olaj- és gázipari berendezések Egyesült Államokból való importjának jogát. A két francia cég feketelistára helyezése után és az angliai John Brown céget érintő megtorló rendszabályok bejelentésének előestéjén Shultz külügyminiszter és Baldridge kereskedelmi miniszter amellett foglalt állást, hogy a feketelistákat valamelyest enyhítsék. Javaslatukhoz más kormánytagok, így Reagan pénzügyminiszter is csatlakoztak.

E kormánytagok, a jelentések szerint, rámutattak: ha kiterjesztenék az angol John Brown cégre a francia mintájú teljes embargót, akkor ez aláásná a Thatcher-kormány helyzetét. Indítványuk szerint a feketelista a John Brown-cég esetében „csupán" olaj- és gépipari berendezésekre vonatkozna. Az adott helyzetben — mint ezt a fehér házi tisztségviselők a The Washington Post, a CBS televízió és a The New York Times munkatársainak elismerték — a Fehér Ház szükségképpen kénytelen figyelembe venni az óvatosságra és mérsékletre intő javaslatokat is.

Ez azonban nem jelenti a feketelistáról való lemondást, sőt, Washington egyidejűleg fokozni kívánja a Nyugat-Európára nehezedő nyomást, és olyan új diplomáciai lépések megtételét határozta el, amelyeknek célja, hogy a kelet—nyugati kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatokat hosszú távon az amerikai stratégiai elképzeléseknek vessék alá. William Brock, a kereskedelmi tárgyalások amerikai főmegbízottja londoni útja küszöbén közölte, hogy az USA javaslatokat terjeszt szövetségesei elé a stratégiai anyagok kiiktatására a Szovjetunióval való kereskedelemből.

★

Margaret Thatcher nyilatkozatban bírálta az Egyesült Államokat. A miniszterelnök kijelentette, hogy országa eddig is szilárd szövetségese volt az Egyesült Államoknak, ezután is az marad, de a Reagan-kormány által kifogásolt gázturbina-megállapodást a brit fél a maga részéről végre fogja hajtani.

Nyugat-európai szövetségesei nyomására az Egyesült Államok kénytelen volt visszakozni és enyhíteni a büntetőintézkedéseket a két francia cég ellen, amely a szibériai—nyugat-európai gázvezeték ellen irányuló amerikai embargót semmibe véve, három kompresszort szállított a Szovjetuniónak.

Reagan amerikai pénzügyminiszter bejelentette: a két francia cég ellen alkalmazott és egy brit társaság ellen hozandó szankciókat olyan értelemben enyhítik, hogy a francia cégek — a Dresser France és a Creusot—Loire — „a jövőben nem vásárolhatnak gáz- és olajipari termékeket" az Egyesült Államokban, a John Brown skóciai céggel szemben pedig hasonlóképpen fognak eljárni, ha az általa gyártott hat turbina elhagyja Glasgow kikötőjét.

A két francia cég ellen eredetileg teljes kiviteli tilalmat rendeltek el.

A baloldal nem lép fel egységesen a spanyolországi választásokon

A spanyol választási kampány küszöbén sorvadnak a régi pártok, és újak alakulnak. A néhány napja megbukott kormányzó párt, a Demokratikus Centrum Unió alsó berkeiben is megindult a bomlás. Öt tartományi kormányzó jelentette be: búcsút mond a koalíciónak. A városokban, községekben pedig a tagok ezrei menekülnek a süllyedő hajóról. Többségük a szocialistákhoz pártol. Ugyanakkor tovább színesedik a politikai pártok palettája. Népi Szocialista Párt, illetve Agrártömb néven két új pártot regisztráltak.

A Spanyol Szocialista Munkáspárt nyilvánosságra hozta fő választási jelszavát, amely így hangzik: „A változáshoz kormánytöbbség kell!" A párt szóvivője bejelentette, hogy nem lesz egységes baloldal, nem lépnek választási koalícióra a kommunista párttal, mert ez — hangzik az indokolás — „meg nem értéssel találkoznék bizonyos körökben". A kommunista párt szintén egyedül indul az október 28-ra előrehozott általános választásokon. Szóvivője szerint „még egyszer nem követjük el azt a hibát, mint a tavaszi andalúziai választásokon. Akkor kiadtuk a jelszót, hogy a szocialistákra vagy a kommunistákra szavazni egyet jelent".

Az ETA katonai-politikai szárnya bejelentette feloszlatását. A mostanra mindössze 50 tagúra csappant spanyolországi szervezet — az ETA a tavalyi puccskísérlet óta abbahagyta a terrorcselekményeket — önfeloszlatását a szervezettel közeli kapcsolatban álló Deia című baszkföldi lap jelentette be.

A Nemzetközi Valuta Alap elemzése a világgazdaság gondjairól

Komor képet fest a világgazdaságról a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) 1982-re szóló jelentésében. A legtöbb országban még mindig igen magas az infláció, stagnál, vagy legalábbis lassú a gazdasági növekedés, emelkedik a munkanélküliség, alig bővül a világkereskedelem, és sok ország óriási méretű adósságot halmozott fel — állapítja meg a jelentés általános gazdasági áttekintésében.

Az IMF bírálja az inflációellenes harccal kapcsolatos terhek aránytalan megoszlását. A nemzetközi pénzügyi szervezet szerint a legtöbb országban az ezzel kapcsolatos terhek a pénzügyi hatóságokra hárulnak, a kormányoknak kellene nagyobb szerepet vállalniuk a stabilitás megteremtésében. Azzal, hogy a pénzügyi szervezetek a fékező eszközöknek túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítanak, drámai mértékben ugrottak föl és szélsőségesen ingadoztak a kamatok.

A termékek iránti gyenge kereslet és a magas munkanélküliség újabb protekcionista intézkedésekkel fenyeget a fejlett ipari országokban — állapítja meg a Valuta Alap. A konjunkturális gondok ellenére az IMF arra inti a tagországokat, ne hagyjanak fel az inflációellenes gazdaságpolitikával, mert ha ösztönző gazdasági eszközökkel a munkanélküliség enyhítésére fordítanák figyelmüket, csak mérsékelt és átmeneti eredményeket érhetnek el. Ilyen fordulatok egyúttal ismét tápot adnak az inflációs várakozásoknak, és ez még erőteljesebb stagnáláshoz vezetne.

Az év első felében az ipari országok nem lábaltak ki a recesszióból; a mostani teljesítmény hasonló az elmúlt két évben tapasztaltakhoz, amikor a gazdasági fejlődés üteme reálértékben számítva 1,25 százalékot tett ki. Ennek megfelelően emelkedett az ipari országokban a munkanélküliség 1982 közepére, a foglalkoztatottak számához viszonyítva átlagosan 8 százalékra, az 1979. évi 5 százalékos szinttel szemben.

A nem olajtermelő fejlődő országokban is lassult a gazdaság fejlődése; tavaly 2,5 százalékos volt a bővülés, az azt megelőző két év átlagos 5 százalékos növekedésével szemben. Évtizedek óta nem volt ilyen lassú a gazdasági fejlődése a harmadik világ országaiban.

ENSZ-DOKUMENTUM

Bővül Tel Aviv és Pretoria katonai és nukleáris együttműködése

Az utóbbi években megsokszorozódtak az Izrael és a fajüldöző Dél-afrikai Köztársaság között a gazdasági, politikai és kulturális kapcsolatok, és jelentősen bővült a két ország katonai és nukleáris együttműködése — erre hívják fel a figyelmet ENSZ-körökben.

Izrael és Dél-Afrika fokozódó együttműködéséről készített jelentésében az ENSZ apartheidellenes bizottsága egyebek között megállapítja: a két ország szakértői jelenleg közös előkészületeket tesznek egy több mint 2000 kilométer hatótávolságú szárnyas rakéta, valamint a neutronfegyver és különböző atomfegyver-hordozó rendszerek gyártására.

Izrael ígéretet tett Pretoriának arra, hogy rakétákkal felszerelt őrhajókat szállít, illetve segítséget nyújt számára ilyen hajók építéséhez. A Dél-afrikai Köztársaság azt is tervezi, hogy hat — rakétákkal, torpedókkal felszerelt és helikoptereket is hordozó — fregattot vásárol Izraeltől. Tel Aviv 1985-ig mintegy 2 milliárd dollárra kívánja emelni dél-afrikai fegyverexportját.

Az ENSZ-dokumentum megállapítja azt is, hogy Washington és Tel Aviv megosztja a munkát a reakciós rendszereknek nyújtandó támogatásban. Mint arról a UPI hírügynökség beszámolt, az izraeli gazdasági miniszter még korábban arra kérte az amerikai kormányt, ne versengjen Tel Avivval Dél-Afrikában és Tajvanon. Az apartheidbizottság rámutatott: alapos ok van az aggodalomra azzal kapcsolatban, hogy az Egyesült Államok és Izrael közötti úgynevezett stratégiai együttműködés és hasonló kapcsolatok kialakulása Washington és Pretoria között fokozza Izrael és Dél-Afrika katonai együttműködését.

Gazdasági megtorpanás Japánban?

Júniusban 26 éves rekordot döntött meg a japán munkanélküliség, s az állástalanok számának további növekedése várható az elkövetkező hónapokban. Mindez megrontha a munkáltatóknak és a szakszervezeteknek az ötvenes évek óta tartó együttműködését — hangsúlyozzák japán ipari körökben.

Az év első felének végére a munkanélküliek aránya a munkaképes lakossághoz képest csaknem elérte a japán szemmel nézve ijesztő 2,5 százalékot. A hivatalos adatokat azonban még egyes kormányforrások is megkérdőjelezik, azt állítván, hogy a munkanélküliségi arány közelebb áll az öt százalékhoz. Borús kilátásokra enged következtetni az a tény, hogy egyes nagyvállalatok nem szándékoznak új alkalmazottakkal pótolni most nyugdíjba menő dolgozóikat.

A Japán Gazdasági Tervezési Hivatalnak (EPA) a kormány által is jóváhagyott havi jelentése az eddigi optimista hangú várakozásokkal ellentétben megállapítja, hogy a gazdasági stagnálás tovább mélyül Japánban. A jelentésekből hiányzik az eddigi gazdasági elemzésekben mindig szereplő megállapodás, miszerint a hazai összkereslet folyamatosan tovább nő. A vállalatok sorra vizsgálják felül beruházási terveiket, főleg az acél- és autóiparban. A kőolajfúrások visszaesése miatt csökkentek például a varratmentes csővezetékek szállítására adott megrendelések a japán acélipar számára, a kormány által az egyes piacokon vállalt önkéntes exportkorlátozások pedig az autóipart érték kedvezőtlenül.

További negatív jel, hogy a japán összexport júliusban 12,2 százalékkal csökkent, a megjelent hivatalos statisztikák szerint, s az ipar raktárkészletei egyre növekednek. Az EPA újabb gazdasági ösztönző lépéseket dolgoz ki, mivel a kormány eddigi gazdasági csomagtervei nem hozták meg a várt sikert. Megfigyelők ez év őszére várják az új gazdasági intézkedéseket.

Török gazdaság

Sikeresen halad a török gazdaság stabilizációs programjának megvalósítása. A török ipari és kereskedelmi kamarák féléves jelentéseit ismertetve erre a megállapításra jut a Hurriyet című isztambuli napilap.

A pozitív tények között említi a török lap összeállítása az ipari és a mezőgazdasági termelés növekedését, az árak mérsékeltebb emelkedését, az export növekedését és az import csökkenését, míg a negatív tendenciák közé sorolja a beruházások pangását egyes ipari szektorokban és a munkanélküliség növekedését. Törökország exportja fél év alatt 29,9 százalékkal nőtt, importja 6,1 százalékkal csökkent.

Filléres tévedések

A pénztáros mindig kétszer téved. E mondatot egy nagy sikerű film címéből formáltam. Az úgy szólt: A postás mindig kétszer csönget; és vagy tucatnyi változata készült. Vajmi kevés köze volt az igazi postásokhoz, a baljóslatú, fenyegető hangsúlyú kijelentés azonban afféle szállóigévé vált arra, ha valami nem véletlenül, hanem tudatosan történik.

Hogyan értem azt, amit mondtam a pénztárosokról? Kezdem talán egy egyszerű történettel. A minap vásároltam, elég sokat, még a pénztárban is kértem zsilettpengét. A számla 147 forint 50 fillér volt. Százötvenet adtam, s a hölgy, miközben a penge után kotorászott, nem adott vissza. Én is elfelejtettem, visszaléptem, szóltam, hogy kettő ötven még jár. Dühös tekintettel, hirtelen mozdulattal a kezembe nyomott némi aprót. Ez csak két forint, méltatlankodtam, bár udvariasan. Erre a hölgy ordítani kezdett, hogy az ő feje nem káptalan, s hogy mit képzelnek egyes vevők, majd ő becsapja őket a... és megnevezte, milyen ötven fillérjükkel. (Megjegyzem, az ilyen jelzőt inkább nem szobatiszta csecsemőkre szokták használni.)

Mi is idegesek leszünk, amikor egy-egy vevő aggályos pontossággal „utánméri" a tíz deka sajtot, öt deka parizert, mert „föltartja" a sort, mérgessé teszi az eladót, aki ezt azután rajtunk torolja meg. De mérésnél az a sajt rendre kilenc deka, a parizer pedig négy és fél. Mindnyájunk személyes tapasztalata, hogy a mérlegek mögött álló „szolgáltatók" — mert igenis azok! — csak ráhajítják a szerkezetre az árut, és egy Rodolfó bűvös gyorsaságával írják a papírra a még rezgő mutató alapján az árat. A pénztárakban — lehet, hogy szegényes tapasztalatlanságom az oka — még sosem fordult elő, hogy a javamra tévedtek volna öt forinttal, mindig csak a káromra, tíz-húsz-harminc-ötven fillérrel. S ez a sok kicsi a legszerényebb számítások szerint is óránként hat forint, vagyis majdnem egy kiló kenyér. Egy kiló kenyér, amely ott van a polcon (még), de az ára már a kasszában.

Meglehet, a kereskedelem illetékesei azt fogják mondani: „vádjaim" sértőek és általánosítóak. A kereskedelmi dolgozók legtöbbje becsülettel végzi munkáját. Ez igaz. Nem is őket bántom, szándékomban sem áll: azt az icipici hányadot célzom, amelynek képviselői furcsamód nagyon sok boltban mégiscsak ott találhatók.

Tudjuk, hogy a túl gyakori tízfilléres tévedéseknél — márpedig, ha valaki sokáig figyeli a „tévedőt", észreveszi, hogy a pénztáros mindig kétszer téved — nincs felelősségre vonás, gyakorlatilag ellenőrzés sincs. Mert nem ellenőrizhető, nem bizonyítható az ilyesmi.

Azt is tudjuk azonban, hogy az élelmiszerek árai mellett ötven fillér már nem mindegy, főleg nem az egyedülállóknak, a kisjövedelműeknek, a nyugdíjasoknak. Sőt: ezek a szemhunyásnyi kis tévedések társadalmi közérzetet rontanak.

Ez pedig már nem lehet filléres ügy. —t—

A BHG Híradástechnikai Vállalat korszerű, programvezérlésű telefonalközpontok gyártását kezdte meg

Kamionnal Budapestre

Vasarely ajándéka

Az előszoba falán képek. Ki gondolná, hogy eredeti Vasarely-művek? Itt sorakozik például a híres zebrasorozat. Körülöttük bekeretezett plakátok: a Vasarely-kiállítások hirdetményei. A házigazda, Csepei Tibor dzsessz-zenész, tanár és szakíró posztópapucsot hoz. Tán a szobák értékeinek — a csodálatos szépségű kínai és japán porcelánok, a régi bronzszobrok, az önkupák vagy a képek — védelmében? A portól, amelyet a látogató a cipőjével hordana szét a lakásban, értékes hangszereit is védi. Ebben, a főváros szívében levő házban gyakori a vendég. A Vasarely-gyűjtemény a vonzerő, amelynek híre a Párizsban élő világhírű művészhez is eljutott. Ma már a művész és hódolója között állandó a kapcsolat.

— Hány Vasarely-képet őriz?

— Mintegy százat.

Mikor kezdte gyűjtésüket?

— Tíz éve fedeztem fel a Bizományi Aruházban egy Vasarely-képet. Megvásároltam, s órákon át nézegettem. Azóta gyűjtöm a munkáit. Tagja lettem a Művészbarátok Egyesületének, az ő segítségükkel tavaly negyven kiállításon mutattam be a képeket mindenfelé az országban. Láthatták az érdeklődők a Dohány utcai Metró Klubban, az újpalotai lila iskolában, a Fővárosi Művelődési Házban, a Kertészeti Egyetemen, Nagykanizsán, Nyíregyházán, Szerencsen, Sopronban. A tárlatok alkalmából koncerteket is rendeztünk, ahol saját dzsesszegyüttesemmel léptem fel.

— Hogyan ismerkedett meg Vasarelyvel?

— A művész valahonnan megtudta, hogy szenvedélyesen gyűjtöm munkáit, és meghívott Párizs melletti otthonába. Érdeklődött, milyen képek vannak birtokomban. Ő ugyanis az 1927 után készült munkáit albumokban, diafelvételeken őrzi, hollétüket számon tartja. Az ő jóvoltából láthattam azt a dél-franciaországi középkori kastélyt Gordesban, ahol állandó kiállítása van, és az aix-en-provence-i múzeumot és alkotóműhelyt, amely az ő alapítványa. Mindkét helyen — gitáregyüttesemmel — koncertet is adtam. Ottlétem idején helyezték el az aix-en-provence-i múzeumban azt a 150 képet, amelynek másolatát az első francia űrhajós vitte magával a Szaljut—7 fedélzetén a világűrbe.

— Ősszel Vasarely-kiállítás nyílik Budapesten.

— Amikor Párizsban jártam, indult Budapestre egy kamion Victor Vasarely ajándékával, csaknem négyszáz alkotást hozott. Ez az anyag Vasarely teljes munkásságát felöleli az 1926-ban Budapesten készült rajzaitól egészen 1981-ig a gyűjteményt október 1-től a Szépművészeti Múzeum mutatja be, majd átkerül állandó helyére — valószínűleg az óbudai Zichy-kastélyba. Az ünnepi megnyitón Vasarely bizonyára még nem tud részt venni, hiszen a 74 éves mester két súlyos gerincműtéte után most tanul ismét járni.

★

Csepeli Tiborhoz egyébként a napokban érkezett meg Victor Vasarelytől annak a szabadtéri kompozíciónak a makettje, amelyet a művész Battonyának ajándékozott. A négy méter magas művet a tervek szerint a Zsolnay Porcelángyár készíti majd el.

Szemüvegesek gondja

Szemüveg. Akinek viselnie kell, s ha nincs kéznél — „fél ember". Szerte a világon növekszik a szemüvegesek száma, az utóbbi tíz évben divatcikk lett. Nálunk az Ofotért elégíti ki zömmel igényeinket. 1982 a szemüveg éve — hirdették meg az akciót, s próbálták megértetni az emberekkel a pótszemüveg szükségességét is. A szemüveg elkészítésére azonban sok esetben várni kell.

Meddig? — erről beszél Dallos János, az Ofotért kereskedelmi igazgatója.

— A várakozási idő lehet három nap, de lehet 20 is. Lencséje válogatja. A MOM a lencsegyártó bázisunk, évi két és fél milliót rendelünk tőlük — mondja —, s ez a szám évről évre növekszik.

Körülbelül tizenötezer-féle lencsével dolgozunk. Az emberek nagy részének nemcsak egyszerű üvegre van szüksége, hanem a szemtengely korrekciójához úgynevezett tórikus vagy éppen bifokális üveg kell. Számítsuk még hozzá a receptúra alapján készítendő különleges lencséket is, s kiszámítható a várakozási idő.

Hogyan lesz például egy bifokális receptből szemüveg? Az ügyfél leadja az igényét az Ofotért üzletben, onnan azt a központba továbbítják, majd a mátészalkai lencsegyárba „utazik", s innen a lencse viszszatér a központba. Itt keretbe vágják — s megy vissza az üzletbe.

— A recept „utaztatása" helyett nem lehetne központi készletből lencsét adni?

— Természetesen jó volna, ha az összes fajtából lenne raktáron. Ez azonban a lencsék sokfélesége miatt elképzelhetetlen. Ennek ellenére sok lencsénk van raktáron: évi 30-40 millió forint értékű. Számítógépekkel próbáljuk — évekre visszamenő adatok elemzésével — az optimális raktárkészletet kialakítani, ám a receptek szerint mindenképpen egyedileg kell elkészíteni a komplikáltabb üvegeket.

Néhány éve betört a piacra a műanyag. Előnye, hogy könnyű, s elsősorban gyerekeknél fontos: kisebb a baleesetveszély. Jelenleg a lencsék nagy részét üvegből is, műanyagból is raktározzuk. De akadnak dioptriák, melyek csak műanyagból készülnek.

A gép a helyszínen vizsgál, receptet ad, azonnal kiválasztható a keret, s az üzemben egy expressz-brigád a raktáron levő lencséből 48 órán belül 30 százalékos felárral szemüveget csinál. Ez nagy segítség a pótszemüveggel nem rendelkezőknek. Vidékre is szeretnénk ezt a módszert kiterjeszteni. A közeljövőben Szegeden egy optikai szalonunk nyílik.

September elsejétől

Csak személyi számmal

September 1-től a személyi igazolványok már csak a személyi számmal együtt érvényesek. Jelenleg az országban már csupán néhány ezer olyan állampolgár van, aki még nem kapta meg a 11 számjegyből álló számot.

Az Állami Népességnyilvántartó Hivatal vezetője közölte: a személyi számmal még nem rendelkezők forduljanak mielőbb a lakóhelyük szerint illetékes tanácshoz, ahol soron kívül átadják azt részükre. A személyi szám egyébként végleges, s azt a személyi igazolványok cseréje alkalmával sem változtatják meg.

— Milyen előnyei lesznek a személyi számnak?

— Lehetővé teszi az államigazgatási munka egyszerűsítését, a párhuzamos nyilvántartások megszüntetését. A lakosság rövidebb idő alatt intézheti el ügyes-bajos dolgait, kevesebbet kell várakozni a különféle okmányok kiadásánál. Egyszerűsíthető például a lakcímbejelentés, amelyhez jelenleg 21 féle űrlapon 103 kérdésre kell válaszolni.

Az egységes számítógépes nyilvántartás sokféle összeírástól is mentesíti a lakosságot. Pontosabbá válik a választók névjegyzéke, nem fordulhat elő, hogy valaki a megfelelő korhatárt elérve ne kerüljön rá a bölcsődei, óvodai, iskolai névjegyzékre. Könnyebb lesz a dolga a közvéleménykutatóknak, s a központi nyilvántartás egyszerűbbé teszi a népszámlálást is. Budapesten a III. és a XX. kerületben, valamint Pécsett és Zalában a tanácsok kísérletképpen már megkezdték az összes nyilvántartás egyszerűsítését.

Módosult a szakmunkásvizsga-szabályzat

Csaknem 50 ezer szakmunkástanulót és hozzávetőlegesen 30 ezer felnőtt diákot érint majd az idei tanév végén az új szakmunkásvizsga-szabályzat, amelyet a Művelődési Minisztériumban a közelmúltban dolgoztak ki.

A rendelkezést széles körű előkészítő munka alapozta meg. A tárca illetékesei kikérték a tanácsok, a szakmunkásképzők irányítóinak és a vezető szakfelügyelőknek a véleményét az 1970 óta érvényben levő szakmunkásvizsga-szabályzatról. Egy évtized alatt ugyanis jelentős változások történtek a szakmunkásképzésben. Áttértek például az egységes, tagozat nélküli oktatásra, is időközben a szakközpéiskolákkal bővült a szakmunkásképzést szolgáló intézmények köre. Négy éve újabb szakmákat vontak össze, számuk 190-ről 128-ra csökkent. Régi alapszakmák is átalakultak, így a többi között a hagyományos gépszerelő és karbantartó szakmai képzés, amelyet az építőgépszerelői ismeretek oktatásával bővítettek.

A régi vizsgaszabályzat előírásai viszont a korábbi képzés követelményein alapultak, ezért volt szükség a változtatásra. A művelődési tárca illetékesei szerint a jövő szakmunkásainak vizsgáztatásában nem volt egységes a követelményrendszer sem. Az újonnan kialakított vizsgaszabályzat már tükrözi az elmúlt tíz év változásait. Kimondja például, hogy a szakmunkás-bizonyítvány — a képzés céljának megfelelően — kizárólag szakmai képesítést igazoló okmány, és csak megfelelő iskolai bizonyítvánnyal együtt jelent végzettséget.

Az érvénybe lépett szabályzat a korábbitól eltérően ágazatonként határozza meg a vizsgatárgyak körét. A történelmi, társadalmi ismeretek eredménye a szakmai elméleti és gyakorlati érdemjegyekkel egyenlő mértékben szerepel a végleges minősítés kialakításában. Az új szabályzat lehetővé teszi a sikertelen írásbeli kijavítását szigorított szóbelivel. Az úgynevezett vizsgaremek készítésének szükségességéről az iskolák igazgatói saját hatáskörükben rendelkeznek.

A szakma kiváló tanulója verseny első hat helyezettje — a középiskolai tanulmányi versenyhez hasonlóan — mentesül a szakmunkásvizsga alól.

Ápolónők

Az ápolónő — társunk nehéz órákban — ma még korántsem élvez olyan megbecsülést, mint amenynyit szerepe, munkája kívánna. Sokan és sokszor keresték ennek okait: közismertek a hazai tanulmányokból a pályaválasztók indítékai, életkörülményei, képzettségük szintje. Egy 1979-es felmérés szerint például az ápolónők 40 százaléka csak nyolc általánost végzett és 15 százalékuk be sem fejezte az általános iskolát. Közöttük van a legkevesebb érettségizett dolgozó.

Hogy ezek az arányok tarthatatlanok, hogy a betegellátás színvonalának kulcsembereire egyre nagyobb feladatok várnak, ez ma az egészségügy egyik aktuális gondja. Erről tanácskoztak a napokban az egészségügyi szakdolgozók, köztük az ápolónők oktatásáért felelős szakemberek Sopronban. Mert nemcsak az alapismeretek elsajátítása a fontos a betegágy mellett dolgozó, egyre inkább az egészen fiatal korosztályból verbuválódott ápolónőgárda számára, hanem a továbbképzés megfelelő finomítása is. A képzés színvonalának emelését sürgeti az egyre szerteágazóbb ismeretanyag, az egészségügy új, korszerű vizsgáló eljárásainak általánossá válása, az integráció megköveltete pályamozgás, miközben még alapvető gondozási, ápolási tudnivalókkal birkózik a nagyszámú, gyakorlatlan, kezdő gyereklány-korosztály. A tanácskozás most ezekre az ellentmondásokra is keresi a megoldást.

Az új gondok mellett azonban változatlanul élnek a régiek: a három műszakos beosztás, a betegágy mellett nehéz fizikai munka, a nagyszámú távollevő helyettesítéséből fakadó többletfeladatok. S ezek nem erősítik a hivatástudatot. Ezért van minden olyan törekvésnek, amely az ápolónők helyzetét, értékelését, képzését, rangját veszi nagyító alá, társadalmi súlya. Hiszen senki számára sem kell bizonygatni, hogy az ápolónő — ha megfelelően felkészítik rá, és ha maga is igényli ezt — képes az orvosra háruló feladatokból is jó néhányat magára vállalni. Sokan vallják ma már, oktatási szakemberek is, hogy hibás az a régi szemlélet, miszerint csak az orvos gyógyít, s a nővér csak ápol. A megfelelően ellátott beteg jobban és gyorsabban gyógyul. A nővér szerepe a hazai betegellátásban is kulcsszerep. Az — azzá kell válnia. Ennek a célnak az érdekében munkálkodnak most a terület gazdái.

Földgázt kap Pécs

Az év végén Pécs is bekapcsolódik az országos földgázvezeték rendszerébe: december 15-ig megépül a Baját a baranyai megyeszékhellyel összekötő földgázvezeték.

A szegedi medence kincsét szállító távvezeték Bajáig már korábban elkészült. Innét egészen Dunaszekcső térségéig a Mátraaljai Szénbányák dolgozói fektetik le a csöveket. A további 68 kilométeres szakaszt a Kőolajvezeték Építő Vállalat dolgozói építik meg Épül a Pécs határában elhelyezkedő fogadóállomás is, ahol 64 atmoszférából hat atmoszférára mérsékelik a földgázt, s adják át a Dél-dunántúli Gázgyártó és Szolgáltató Vállalatnak, majd pedig a nagyváros háztartásainak.

Abbától a ZZ Topig

„Ki kicsoda a külföldi rockzenében?" E címmel jelentette meg nemrég az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat a fiatalok körében bizonyára gyorsan népszerűvé váló kötetét. A könyvről, amelyet Czippán György állított össze és felelős szerkesztője Szántó Gábor, felidézi és emlékeztet a régi nagyokra is, az elmúlt negyedszázad zenekaraira, énekeseikre. Az első címszó a ma is oly népszerű svéd együttesé, az ABBÁ-é, az utolsó pedig a texasi ZZ Top nevű zenekaré. A lexikonszerű adatokból követhetjük egy-egy művész vagy zenekar nagylemezeinek címlistáját, megjelenésük időpontját, a zenekarok tagjainak névsorát.

BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ

Átveszi a hagyatékot

Új szolgáltatást vezetett be — kísérleti jelleggel — a Bizományi Áruház Vállalat Budapesten; teljes lakásfelszámolással átveszik a hagyatékokat. Eddig ez a tevékenység a használtcikk-kereskedők „monopóliuma" volt.

Csatlós Péter, a BÁV kereskedelmi vezérigazgató-helyettese elmondotta: a vállalat profiljába tartozó és egyéb tiltó rendelkezés alá nem eső árucikkeket a becsüs felértékeli, s az ellenérték 50 százalékát már a helyszínen kifizeti.

A fennmaradó összeget másnap a központi pénztárban veheti át a tulajdonos.

Az átvett hagyaték csomagolásáról és elszállításáról szintén a BÁV gondoskodik. Raktárba szállítás után a tárgyakat darabonként értékelik, árazzák, s amennyiben meghaladja a tulajdonosnak kifizetett összeget, a különbözetet utólag megkapja az átadó.

A profilba nem tartozó cikkeknél — például könyv, bélyeg, toll stb. — a becsüsök tanáccsal szolgálnak az értékesítés módjairól. A teljes lakásfelszámolás során a BÁV az értéktelen, használhatatlan tárgyakat is elszállítja. (Ami nem értékesíthető az üzletekben, azt a MÉH-nek, illetve a szeméttelepnek továbbítja.)

A kísérlet három hónapig tart, az év végén értékelik.

Ha sikerrel jár az új szolgáltatás, a jövő évben folytatják, a megfelelő raktározási lehetőséggel rendelkező vidéki városokra is kiterjesztik.

Olvasóink kérdezték

MI A KÜLÖNBSÉG?

Lopás – kifosztás – rablás

Látszatra a lopás és a rablás két könnyen elhatárolható bűncselekmény. Mégis sokszor úgy érzi a tettes, hogy őt túl szigorúan büntették, mert ő nem rabolt, csupán lopott. Ennek az érzésnek van némi alapja, ugyanis gyakran a két bűncselekmény határesetével találkozunk a gyakorlatban. Sőt, a lopás és a rablás között is van egy tényállás, amelyet az új Btk. hozott be: ez a kifosztás. Próbáljuk meg elhatárolni e három bűncselekményt, hiszen büntetési tételük lényegesen eltér egymástól.

Példák mindhárom esetre

X. együtt iszik valakivel a kocsmában. Megtetszik neki a másik karórája, és elhatározza, hogy megszerzi. Ezt elvileg többféleképpen megteheti. Ha elég ügyes, észrevétlenül lecsatolja a karjáról, majd távozik. Ez kétségtelenül *lopás*. Ha a kiszemelt sértett túl éber, azt is meg lehet próbálni, hogy leitatja. Aztán a félig öntudatlan embert hazakíséri és már könnyen leveheti az óráját, biztos nem veszi észre. Ez már nem lopás, hanem *kifosztás*. Végül azt is megteheti, hogy meglesi a sötétben és leüti, majd így veszi el az órát. Ez azonban már *rablás*.

E „tiszta" példák az életben ritkán fordulnak elő. Mert mi történik akkor, ha a teljesen részegnek hitt ember az óra lecsatolása közben észreveszi a mesterkedést. Például utánakap, esetleg huzakodnak. Márpedig, ha így kerül a tetteshez az óra, az már nem kifosztás, hanem rablás.

Másik példa. Valaki részegen horkol az árokparton. A tettes leveszi az illető karjáról az órát. Rabolt? Kifosztott? Nem, csak lopott. S ha a részeg közben magához tér, a tettes után megy és követeli vissza az órát, mire az leüti? Lopás és súlyos vagy könnyű testi sértés valósult meg? Nem, ez már megint rablás.

A példák is mutatják, hogy az elhatároláshoz alapos törvényismeret és gondos bírói mérlegelés, a tényállás pontos felderítése szükséges.

Lopást az követ el, aki idegen dolgot azért vesz el mástól, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa. Az elkövetési magatartást úgy lehet meghatározni, hogy a tettes nem alkalmaz semmiféle erőszakot vagy fenyegetést, lényegében csak az elvett dologgal foglalkozik, de nem annak tulajdonosával.

(Ha a tettes betöri a lakás ajtaját és nincs benn senki, akkor csak lopott, ha viszont a tulajdonos bénultan áll a brutális esemény láttán, félelmében meg sem tud mozdulni, már rablással állunk szemben.) A tolvaj esetleg kihasználja azt is, hogy a tulajdonos öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotban van— alszik, eszméletlen —, de ez az állapot nem őmiatta következett be. Ha viszont a házigazda italába azért tett altatót, hogy annak elalvása után a lakást kirámolja, már rablásért felel.

Egy lépés a rablás irányában a lopásnak az az esete, amelyet a törvény kifosztásként határoz meg. A törvényi tényállásból érdemes kiindulni: „aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett

— úgy vesz el mástól, hogy evégből lerészegíti;

— az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak vagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el . . .", a kifosztás bűncselekményét követi el.

Az első fordulat megvalósulásának feltétele, hogy a tettes kimondottan azért itassa a sértettet, hogy attól valamit el tudjon tulajdonítani. Nem kell azonban a sértettnek öntudatlanságig részeg állapotba kerülnie ahhoz, hogy a bűncselekmény már megálljon. Elég az „itatás" és az ittasság kihasználásával elkövetett lopás. Arra sem lehet sikeresen hivatkozni, hogy a sértett maga is hozzájárult a leittasodásához, hiszen ez logikusan benne van a tényállásban. Ha ugyanis a sértett nem akar inni és kényszerből beletöltik az italt, s aztán bódultságát kihasználva elveszik értékeit, már rablás történt.

A másik esetben a kifosztás csak mellékes bűncselekmény. Például a tettes szóváltásba keveredik a sértettel. Összeverekednek és a tettes leüti a sértettet. Nem azért, hogy elvegyen tőle valamit, hanem, mert haragszik rá valamiért. Aztán a már öntudatlan embertől úgy „mellékesen" elveszi az értékeit. Ilyenkor kifosztásért, plusz súlyos testi sértésért vagy másért felel. Természetesen a gyakorlatban elég nehéz az elhatárolás. Például három suhanc megerőszakol egy nőt. Aztán annak védekezésre képtelen állapotát kihasználva, elveszik a földre esett táskáját. Az erőszakos közösülésen kívül kifosztás is történt. De csak akkor, ha az eredeti céljuk a nemi erőszak volt, nem pedig fordítva. Mert, ha a nemi erőszak csak a megfélemlítés eszköze volt, és az eredeti cél a rablás volt, világos, hogy e kettőért kerülnek bíróság elé.

Tehát,

a kifosztás más lerészegítésével, illetve az elkövető által más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak avagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés kihasználásával elkövetett lopás.

Vagyis itt már belép az erőszak, a közvetlen fenyegetés, de nem a lopás érdekében. Ilyenformán csak a lerészegítésnél áll meg önálló bűncselekményként, egyébként mindig valami más cselekménnyel kerül halmazatba.

A rablás tényállása ezek után már érthetőbb: „aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett (eddig azonos a lopással és a kifosztással) úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot avagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez . . ."

Rablás az is, ha a tettenért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot vagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

Félelemkeltés, fenyegetés

Itt különösebb magyarázat nem kell. A fenyegetésnek az élet vagy a testi épség ellen kell irányulnia és közvetlennek kell lennie. A törvény szövege „valaki" ellenit mond. Ebből következik, hogy nemcsak a dolog tulajdonosa elleni fenyegetés, erőszak alapozza meg a rablást. Például fiatal pár megy a sötét utcán. Három marcona alak veszi őket körül. „Ha nem adod oda a pénzed, megerőszakoljuk a nődet". A fiú mit tehet mást, odaadja a pénzét. Kétség nem fér hozzá, hogy rablás történt, hiszen a fenyegetés komoly félelmet kelthetett.

A rablásnál tulajdonképpen a tulajdont és a személyi szabadságot védi a törvény. Ha a tettes „túllépi" a határt, vagyis a sértett életét kioltja, már emberölés a vád, a rablás csupán a minősítést, a nyereségvágyat jelenti.

Az öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezésnél a tettes aktív magatartása szükséges. Amint már jeleztük, ha csupán kihasználja az ilyen állapotot, az nem rablás. Sőt, az is feltétel, hogy az ilyen állapotot a tettes célzatosan idézze elő, éppen azért, hogy a rablást, azaz a lopást végre tudja hajtani. Itt persze megint elhatárolási problémák jelentkeznek. Például: a tettes a sértett lakásán iszogat. Minden cél nélkül, meghívásra ment fel. Aztán a sértett oly részeg lett, hogy elaludt. Mire a tettes távozik a magnójával. Bizony, nehéz bizonyítani, hogy csupán lopás történt, igaz, azt is, hogy időközben már kifejezetten itatta-e a sértettet, mert megtetszett neki a magnó. Vagyis, hogy kifosztás a bűncselekmény. Azután azt még nehezebb föltárni, hogy, mondjuk, a tettes a félrészeg sértettől fenyegetéssel elvett ezer forintot meg a magnót, vagyis, hogy rabolt.

Ugyancsak vitatéma lehet a rablás törvényi tényállásának harmadik fordulata, amikor a tettes, a tolvaj, a zsákmány megtartása céljából alkalmaz erőszakot vagy fenyegetést. Itt a kulcsszó a *tettenérés*. Például ketten italoznak nyilvános helyen. Amíg egyikük kimegy a mellékhelyiségbe, a másik az ottmaradt táskából kiveszi a pénztárcáját. Tegyük fel, hogy a tettes fizet, így a sértett nem veszi észre a lopást. Elválnak, de pár óra múlva összetalálkoznak és ekkor észreveszi a sértett, hogy eltűnt a pénztárcája. Gondolkozik és rájön, csak a másik lehet a tettes. Követeli vissza a pénzét, rendőrrel fenyegetőzik. Erre a tettes leüti és elfut. Testi sértés és lopás avagy rablás lesz a vád? Elég nehéz a döntés, hiszen a tettes a helyszínről már eltávozott, bizonyos idő is eltelt, ugyanakkor, ha a pénztárca ott van érintetlenül a zsebében, mégis csak tettenérés látszik valószínűnek. Ha az adott esetben még a távozás előtt történik mindez, kétség nem fér hozzá, hogy rablás a bűncselekmény.

A büntetési tételeket figyelve egyértelmű, hogy

lopásért lehet a legkevesebbet kapni. Hiszen, ha a lopást különösen nagy értékre követik el, a büntetési tétel 2—8 év között van. Ez a maximum. A kifosztás alapesetében a büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés lehet, illetve ha jelentős értékre vagy ennél többre, akkor 2—8 év. Ezzel szemben a rablás alapesete 2—8 év börtönt „ígér", jelentős értéknél 5—10 évet, míg különösen nagy értéknél 5—15 év szabadságvesztés a kiszabható büntetés.

Az értéken túl a bűnszövetség ugyancsak minősítő körülmény mindhárom bűncselekménynél. Az előbbiekhez hasonlóan maximális büntetésekkel sújtja az ilyen elkövetést a törvény.

Az elkövető személye

A három bűncselekmény elhatárolásánál, a konkrét eset minősítésénél kétségtelenül szempont az elkövető személye. A visszaesés, főként a különös visszaesés — ugyanazt a bűncselekményt követte el újból vagy többször — a büntetés kiszabásán túl — súlyosbító körülmény — befolyásolhatja a minősítést is. Aki például sorozatban rablásokat követett el, az adott esetben hiába hivatkozik arra, hogy a sértettet nem lopás céljából ütötte le, csupán azért, mert udvariatlan volt vele. S ezután csak az alkalmat használta ki és elvette az értéktárgyait. De annak a nőnek sem hisz a bíróság, aki már ötödször itatta le „udvarlóját", hogy aztán az eszméletlenül részeg férfitől elvegye a pénzét. A sértett személye sem lényegtelen. Az, akitől fizetésnapon sorozatban „rabolják el" a pénzét, mert olyan részeg, hogy nem tud magáról, aligha vádolhat valakit azzal, hogy szándékosan leitatta.

Mindent összevetve: a bírói döntéseknél természetesen az egyéni elbírálás elkerülhetetlen. E cikk azonban talán bizonyította, hogy a törvény lényegében pontosan elhatárolja a három bűncselekményt. A rablásnál a szándék, a célzatosság, az elkövető gondolata néha valóban nem teljesen fogja át a cselekményt, de a tények, a valóság ilyenkor döntővé válik. Mert aki például néptelen utcán, kihalt környéken, erdőben másokat valamilyen értéktárgyától „megszabadít", mégha csupán lopni akart is, nyilvánvalóan, már csak a körülmények miatt is rablásért lesz felelős. S ez így is van rendjén!

Dr. L. Gy.

Az ítéletet végrehajtották

A Heti Híradó július 3-i számában „A tyúklopástól az emberölésig" címmel részletes írást közöltünk a 31 éves Vajda Jánosról, akit a Legfelsőbb Bíróság különös kegyetlenséggel, nyereségvágyból, aljas indokból elkövetett emberölés és egyéb súlyos bűncselekmények miatt halálra ítélt.

Az ítélet indoklása szerint a büntetés kiszabásánál figyelembe vették a vádlott személyének és tetteinek fokozott társadalmi veszélyességét, s azt, hogy Vajda János legutóbbi szabadulását követően is folytatta bűnöző életmódját, súlyos bűncselekményeket követett el. Módszeresen kirabolt idős, egyedül élő, védtelen embereket, s tetteit brutálisan hajtotta végre. Személyiségére agresszivitás, gátlástalanság volt jellemző. Életvitele olyan mértékben közveszélyes volt, hogy a bíróság arra a következtetésre jutott: Vajda János képtelen a társadalom általánosan elfogadott normái szerint élni, ezért vele szemben halálbüntetés kiszabásával kell fellépni, a társadalom védelme érdekében.

Vajda János kegyelmi kérvényét az Elnöki Tanács elutasította. A halálos ítéletet végrehajtották.

— ZIMM —

„Nem értettem, miért kell tanulnom..."

Régebben, amikor súlyos anyagi áldozatot követelt a szülőktől a taníttatás, hiszen az állam nem vállalta a költségeket, akkor minden szülő arra törekedett, hogy a gyermeke valahogyan, de elvégezze az iskoláit, mert tudta, hogy tanulás, tudás nélkül nem lesz a fiából, lányából — ember! Ma mintha megkopott volna a tudás fénye, ma már nem mindig annyira vonzó, mint harminc-negyven éve . . .

Jellemző példa erre Miklós Ottó sorsa is, aki most huszonkét éves, s rablás, kifosztás, súlyos testi sértés stb. miatt hatévi börtönbüntetését tölti Szegeden.

Amikor iskoláskorú lett, szülei beiratták az iskolába, mert muszáj volt, de azzal már nem törődtek, hogy jár is oda vagy nem. Reggelente elment ugyan otthonról, de az iskolába be nem tette a lábát. Nagy nehezen elbukdácsolt a másodikig, aztán kimaradt, de úgy, hogy a nevét éppen csak le tudta írni, de olvasni már végképp nem tudott.

Az idő azonban telt, csavargás, apró tolvajlások szegélyezték az útját. Azt a példát utánozta le, amit maga előtt látott. A szülei, testvérei — nyolcan vannak! —, hol dolgoztak, hol nem. A családi pótlék, vagyis állami segély, ez volt minden, amiből élhettek. Mert ha dolgoztak is, a pénz másra kellett, mindig csak italra. Csoda-e, hogy ez a gyerek sem tudta felfogni, mi szükség van iskolára, munkahelyre, s egyáltalán minek dolgozni? Hiszen míg másnak van pénze, addig nekik is lesz. Ha nem csurran, hát cseppen, ez volt a családi filozófia alapja.

Végül is csak-csak belátta, hogy jobb dolgozni, mint éhkoppon élni, s elment egy gyárba, ahol segédmunkásként alkalmazták. Annyira megörült az első fizetésének, hogy első útja a kocsmába vezetett. S amit ő tett másokkal, vele is előfordult. Eltűnt a pénze! Ekkor gondolkodott el igazán, hogy mit jelent az, ha valaki dolgozik, s ezért pénzt kap, s a pénzt más költi el, aki egy cseppet sem verejtékezett azért a pénzért! Jogos volt a felháborodása, de nem tehetett semmit.

Közben összeállt — rokoni óhajra — egy lánnyal, aki mindössze tizennégy éves volt. Később a rokonok megorroltak rá valamiért, s feljelentették megrontásért! Hat hónapot kapott.

★

Ahogy szabadult, visszament a gyárba dolgozni, s mert rendszeresen dolgozott, csaknem négyezer forintot keresett havonta. Ez egy tizenkilenc éves fiúnak, ha megbecsüli, elég is, de ő nem elégedett meg vele, hanem itt-ott „újított". Talán az munkált benne, hogy így visszaszerzi az ellopott pénzét?!

Lehet, de ez azoknak érdektelen, akiktől elvették.

Hamarosan visszakerült a börtönbe, mert a nyomozás során kiderült, hogy nem is olyan ártatlan volt az a „játék", amit ők annak tartottak.

Ugyanis nem volt elég, hogy kifosztották áldozataikat, hanem még meg is verték. Erre mondja ő Szegeden: „Akár hiszi, akár nem, egy-két pofon csattant el, semmi több!" A látleletek ennél sokkal többet mondanak. Érthető módon a bíróság is annak adott hitelt, s nem annak, amit ők összevissza beszéltek, gondolván, mentik a menthetőt.

Nos, az a néhány hónap, amíg dolgozott, és ami a pénzével történt, úgy látszik, valóban elgondolkodtatta. Amikor szervezték az általános iskolát az intézetben, minden rábeszélés nélkül, azonnal felfogta, hogy miről van szó, s egyből levelet íratott haza, hogy küldjék el a bizonyítványát, mert itt, a börtönben lehetőség van tanulásra, s ő tanulni akar.

★

Azóta eltelt két esztendő, két oktatási év van mögötte, s ma már boldogan újságolja, hogy négy osztályról már megvan a bizonyítványa, tele jó jegyekkel, s a nyáron felkészült a tanárok biztatására az 5.—6. osztály anyagából, s ha sikerül a szeptemberi vizsgája, akkor október negyedikén már a hetedik osztályban kezdi az új oktatási évet!

— Bár tudom, hogy furcsa ilyet mondani, de ha nem kerülök börtönbe, ma is olyan analfabéta vagyok, mint voltam két-három évvel ezelőtt! Az az igazság, hogy ha nekünk csak annyit mondanak, menj iskolába, az annyi, mintha semmit sem mondtak volna. Azt fel is kellene fogni, mi az, hogy iskola? Mit csinálnak ott? Tanulnak? De mit? És miért? Mi a jó abban, ha megtanulok írni-olvasni? Sajnos, erről senki nem szólt nekünk!

Kitől tudjuk meg? A szüleinktől? Azok analfabéták! S közülük nagyon kevés van, aki szégyellné, aki felfogná, aki szorgalmazná, hogy ha én már nem, de a gyerekeim tanuljanak. Aki gondot fordítana arra, hogy ne csak eljárjanak, hanem az iskolába járjanak és tanuljanak is a gyerekei!

A tanítók? Azok hiába magyaráznak hat-hétéves gyerekeknek. Nem értik még, nem tudják követni, mert nem ismerik azt az érzést, hogy mit jelent tudni! Én sem ismertem, nekem is hiába mondogatta a tanítóm, hogy tanuljak, rá sem hederítettem, jobb volt csavarogni. Az ember, azaz a gyerek, evett amit tudott, télen-nyáron volt valami gönc rajtunk, s ennyi elég volt! Nem is irigyeltem a többi gyereket, akiknek ruhájuk, kabátjuk volt, inkább csodálkoztam. Minek az a sok ruha?

Csak a munkahelyen leptek meg, amikor megkérdezték, hogy tudok-e írni-olvasni? Minek az, csodálkoztam, nem irodára megyek én, hanem segédmunkás leszek, s ahhoz, hogy eltoljak egy talicska téglát, minek a betű? Csak később jöttem rá, hogy nem bolondság az írás-olvasás. Hogy mennyi mindent lehet megismerni egy-egy könyvből. De előttem zárva maradtak, csak azt tudtam, amit megmondtak. Ha már írva volt valami, nem értettem. Eleinte zavart, de rájöttem, hogy nemcsak én, hanem még sokan nem tudnak semmit. Ez egy kicsit megnyugtatott, de nem örültem neki.

— Ha ennyire foglalkoztatta ez a dolog, miért nem iratkozott be kint egy iskolába?

— Nálunk más a helyzet, mi szeretjük, meg tiszteljük azt, aki tud, aki művelt, de csak akkor, ha nem magunk közül való az illető . . . Azt viszont gúnyoljuk, kinevetjük. Nem akartam, hogy röhögjenek, ezért nem mentem iskolába. Inkább úgy tettem, mintha érteném a betűket . .

— Tudják már az otthoniak, hogy mennyi mindent tanult itt?

— Igen, az első levelet haza írtam, örültem neki, de annak nem, hogy valakit meg kell hogy kérjenek az otthoniak: *„ugyan, olvasd fel már, mit ír ez az Ottó gyerek!"* Én tudom, hogy milyen kellemetlen érzés valakinek odaadni egy levelet, s tőle várni, hogy megtudjuk, mi is van benne. Nekem már erre nem lesz szükségem. De nagyon sokan vannak még, akik így élnek, akik még nem ébredtek fel. Azért is örülök, hogy ezt elmondhattam, mert remélem, hogy az én példám követésre buzdít másokat is. És felfogják, hogy érdemes tanulni.

Á. J.

„Lemaradni veszélyes"

Mindenekelőtt egy rövid magyarázattal, vagy inkább indoklással szeretném kezdeni, hogy miért ismét a Gyűjtő szerepel a napirenden. Nem is olyan régen négyrészes sorozat foglalkozott az ottani kulturális élettel, azóta — vélhetnék joggal az olvasók — semmi falrengető újdonság nem nagyon történhetett.

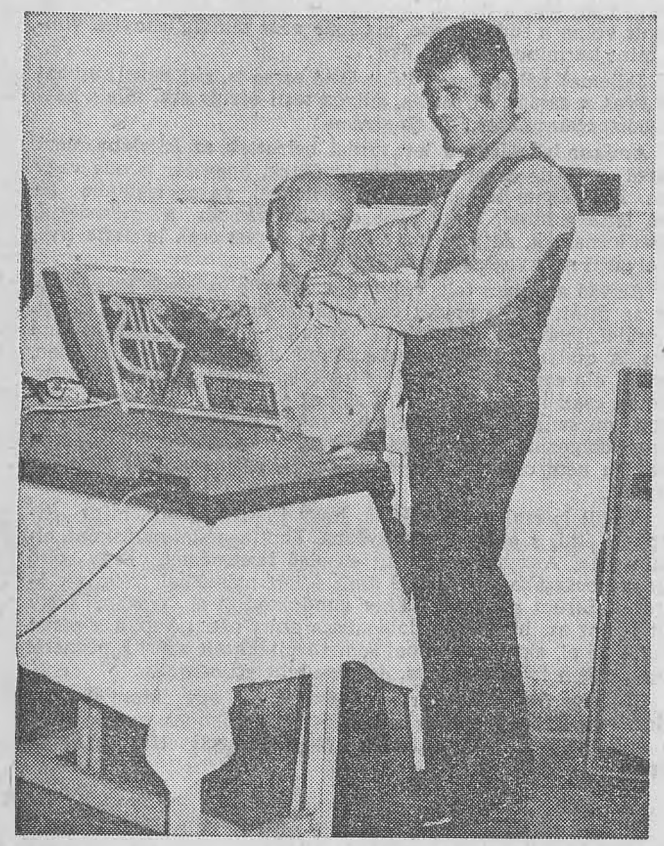

Feri bácsi énekel

Az újabb látogatás oka jelentős részben az, hogy gondosan kicirkalmazott, kedves hangú meghívó érkezett a lap szerkesztőségébe, s invitálta a Heti Híradót egy újabb bemutatóra, amely egyúttal búcsúelőadás is: az egyik „alapító" tag, az orgonista Feri bácsi ezeket a sorokat már nem olvashatja el, mert mire megjelennek, ő már valahol Keszthely környékén jár. A meghívásoknak egyébként is szívesen — sőt, ha van rá lehetőség, soron kívül — teszünk eleget, hiszen minden ilyen alkalom azt jelenti, hogy lapunkkal is törődnek, odafigyelnek rá. A jóleső személyes érzésen túl pedig ez a szerkesztőség egésze számára is jelzi, hogy van értelme, célja munkánknak.

A másik ok abban kereshető, hogy elhangzottak — más intézetekben járva — olyan vélemények is, amelyek szerint csak egy hirtelen fellobbanás az itteni pezsgés, hamar elfásul úgyis mindenki, s abbamarad az egész. Az újabb összeállítás bemutatása azt bizonyítja, hogy sem a Gyűjtőben nincs igazuk a kételkedőknek (mert ott is vannak!), sem másutt — ebben az esetben már egy egészséges folyamatról beszélhetünk, amelynek eredményeivel, hatásával a jövőben is lehet számolni.

★

Kicsit megkésve érkeztem: a kultúrteremből egyre erősebben hallatszott a zene, a taps. Belépve az előadásra, rögtön szembetűnt egy sor változás. A legutóbbi alkalomra összeállított — ideiglenes — színpad helyét már egy komoly, feltehetően véglegesnek szánt alkotmány foglalta el. Kétoldalt új reflektorok ontották a fehér és színes fényt, megszűntek a múltkori „csak most az egyszer működjön" — jellegű barkácsolt lámpák. A háttér függönymegoldása is változott. Elöl korszerű teremmikrofon büszkélkedett állványán; ennek, és a megjavított erősítőberendezésnek egyaránt köszönhető volt, hogy a hangosítás is tökéletesebbnek bizonyult, mint néhány hónapja.

Összességében: hangulatosabb, „színházszerűbb" volt minden.

Kamera — hungarocellből

★

Az összeállítás címe azonos ezzel a beszámolóéval: Lemaradni veszélyes. A jelenetek, dalok ugyan még mindig külső szerzőktől származnak, de már érezhető volt egyfajta „közeledés" a benti élethez. Lakásátadásról szól például az egyik kis darab: a kétségbeesett tulajdonosok rémülten fedezik fel a „vadonatúj" otthonban a rengeteg hibát, hiányosságot. Apránként derül ki a mesteremberekkel folytatott beszélgetésből, hogy mi, hova tűnt el. A másik jelenet egy televíziós riport felvételét mutatja be; egy emelkedett hangulatban levő férfit faggat a riporter arról, hogy miért iszik, hogyan lett alkoholista. (Ötletes és ügyes alkalmatosság volt a hungarocellből faragott kamera.) A részeg botladozó nyelvvel sorolja az immár szokványosan ható érveket (amelyek az „igazi" riportokban is elhangzanak), groteszk tükröt tartva így a nézők szeme elé. Nem hiányoznak a dalbetétek sem: Schneider Albert a tőle megszokott lelkesedéssel kamatoztatja jó adottságait.

A teremnek alig több mint a fele telt csak meg nézőkkel, miután ez az alkalom még nem előadás, hanem „csak" főpróba volt. Ezt azonban csak utólag tudtam meg, a színvonalon egyáltalán nem volt észrevehető. Az első, bemutatkozó alkalomnál még több volt az igyekezet, de hiányzott az összeszokottság — most már a még több igyekezet mellett sokkal gördülékenyebben, olajozottabban peregtek a számok a színpadon. „Baki", szöveghiba — legalábbis a néző számára érzékelhetően — nem volt, senki sem sült bele mondókájába, látszott, hogy nagyobb immár a gyakorlat. A nézők már a színpadra lépéskor tapssal köszöntötték az ismert és „közkedvelt" színjátszókat — az előző alkalommal már meggyőződtek róla, hogy ez a kis közösség tud üdítő kikapcsolódást nyújtani.

Tele a színpad

„Búcsúzni kell" — hangzott fel végül az utolsó dal. Túl azon, hogy ez az előadás befejeződését is jelentette, még egy mondanivalót hordozott: a tényleges búcsúzást. N. Móra Ferenctől, azaz Feri bácsitól, aki nemcsak saját gyakorlatát, zenei tudását, hanem dzsesszorgonáját is a „társulat" rendelkezésére bocsátotta. Sajátos hangulatot kölcsönzött mindvégig játékával az előző és a mostani összeállításnak is; a gitárokkal egészen más, talán kicsit keményebb légkör teremtődik meg. Nehéz jelzővel pontosan érzékeltetni a különbséget, talán úgy lenne megfogalmazható, hogy az orgona lágyabb, emberibb, gazdagabb hátteret vont a jelenetek mögé. Persze, ebben a hatásban kétségkívül az is szerepet játszik, hogy olyan magas szintű zenei tudással rendelkező gitárossal még nem találkoztam, mint amilyen magas fokon Feri bácsi bánik hangszerével.

Néhány szóval a szereplők is megköszönték eddigi szorgalmát, segíteniakarását (a nevelési szolgálat már előbb megtette, pénzjutalom formájában). Ez a búcsújelenet volt az egyetlen, amelyik félbeszakadt: Feri bácsi ugyanis úgy meghatódott, hogy félrefutottak ujjai a billentyűkön, nem tudott tovább játszani. Kétségtelen tény, hogy leírhatatlan zeneszeretete, muzsikálnivágyása olyan mozgatóerő volt a színjátszó csoport működésében, amely nélkül minden bizonnyal még jóval hátrább tartanának. Mint az egyik szereplő megfogalmazta, mindannyiuknak nagyon fog hiányozni — éppen ezért őszinte szívvel kívánják, hogy itt benn ne lássák többet...

„Lemaradni veszélyes" — a címben megfogalmazott mondatot saját magára nézve is kötelező érvényűnek ismerte el — a bemutatott összeállítás tanúsága szerint — a „Mikropódium", azaz a Budapesti Fegyház és Börtön színjátszó csoportja.

H. A.

Tetszik a közönségnek

KEVÉS HARAGGAL*

Kevés haraggal gondolok rád
ha hívnál visszamennék hozzád
emlékezz ott a lépcsőházban
szótlanul elébed álltam
és néztelek mint a gyerekszem
csodára nyitva üdvözülten
s azt mondtad: így kell egy nőre
nézni ahogy egy oltárkőre
kék zuhanás volt minden aztán
csipkézett álmok borultak rám
s mit ekkor véltem meghallani
talán az unokám mondja ki
veled képzeltem el családot
— gyerekkoromtól ez hiányzott —
hatalmadat bűvöltem egyre
s intettem magam türelemre
néha — veled ébredtem reggel
nem sürgettelek soha — kelj fel
s mint szolgálód — bevittem hozzád
reggeli kávéd — cigarettád
voltam tanítód s tanítványod
őriztem ébren gyermekálmod
hideg elől is betakartalak
így szerettelek asszonyomnak
s ha egyszer végleg messze mennél
érdemem az lesz — hogy szerettél.

Sasvári Ferenc
Fővárosi Bv. Intézet I.

* A szerző az irodalmi pályázaton harmadik díjat nyert.

EGY NAP A LABORBAN

Felvette a kagylót.

— Mellék vagyok — mondta Szobi olyan mereven és kedvetlenül, ahogyan csak egy mellék szólhat bele a telefonba, akihez aznap már az ötödik téves hívás futott be és aki ebben a dinnyevörös júliusban itt rohad a kutatóintézet egyik laboratóriumában, CH-kat számol és egy fekete magot piszkál ki hátsó fogodvából.

Már lehúzta mindkét szandálját, meztelen talppal simogatja viszkető sípcsontját, izzad a háta és mindezt a végtelenségig. Egy mellék örökkévalóságában, izzadó számológép a mindenségben. Már tenné vissza a kagylót, amikor a túlvégről ismét megszólal az öregasszony:

— Az igazgató elvtársat? Nem tudnák kapcsolni az igazgató elvtársat?

— Kedden Münchenbe repült.

— És a személyzeti... a személyzeti vezető? Hogy is hívják?

— Stallernak hívják — válaszol —, de ő sincs.

Ellenben van CH minden mennyiségben, papír és bunzenláng, meg molekula, meg dinnyemag. Tizenöt éve egyfolytában. Majd még tizenöt évig, annak végén a puha, meleg védett korral, unokafényképpel. Ismét tenné lefelé a kagylót, hiszen ahogy így tartja, egyre nedvesebb a tenyere, és egyre több víz csorog le a hóna alatt is.

— Kérem szépen — mondja az öregasszony —, nekem a Staller elvtárssal feltétlenül beszélnem kellene. Ő bent volt a fiamnál reggel. Én ugyanis a Vargha Tibor édesanyja vagyok, kérem szépen.

Szobiban kirajzolódik egy anyakép, töpörödött, kézfejével megtörli homlokát, a polcról levesz egy doboz kékítőt, beleönti a lavór égvizbe, megsimogatja a dagadt ruhákat, a fia megy fölfelé a rozoga padláslépcsőn, annak egy foka hiányzik, de valami nem stimmel, mert Vargha Tibornak vastag aranygyűrű van az ujján. Pall Mallt szív, szolgálati Ladából szállt ki, kék cipőt hord, s amikor benyit a padlásajtón, anyját hintaszékben találja. Strent olvas, szivarozik és foghegyről gratulál fia harmadik Munka Érdemrendjéhez, miközben forog a ventillátor.

— Értem... Hogy van Tibor? — kérdezi Szobi, és igyekszik a „Tibort" úgy hangsúlyozni, mintha legalább hetenként egyszer együtt vacsoráznának a Hiltonban a valahonnan idehozott és nemrég kinevezett igazgatóhelyettessel.

— Nem tudom — reszket alakját folyton változtatva az anyakép. — Engem nem engednek be hozzá. De talán Staller elvtárs megmondhatná. Az orvosok mindig hazudnak. És nagyon aggódom a fiamért, tetszik tudni?

— Elnézést: már hallottam, mi történt vele, de miért nem engedik be hozzá a ... — most nénit mondjon, vagy nagyságos asszonyt? Inkább elhallgat.

— Az ügyeletes azt mondta, hogy az éjszaka le kellett kötözni. Delíriuma volt, állandóan menni akart valahová. Az egyetemet emlegette. Olyan volt, mint az alkoholisták. Ezt mondta az ügyeletes, pedig higgye el, a fiam aznap, amikor megbotlott és lecsúszott a lépcsőn, még egy üveg sört se ivott. Csak nagyon beütötte a fejét. Még egy üveg sört se. Ebben a hőségben. De renoválják a házat, és a munkások ott felejtettek valamit.

— Szobi kigombolja legalsó inggombját is, meztelen, szőrös mellét vakarja, végtelen szőrtenger, végtelen CH-gyök, végtelen remegés a szemben levő, napégette betontetőn.

— Persze — mondja — persze... Hát majd megmondom Staller elvtársnak, hogy hívja önt vissza. Ha megjön.

— Köszönöm szépen. Nagyon fontos lenne, mert nagyon aggódom. És meg kellene telefonálnom legalább a lányának is. A nagyobbiknak. Őt nagyon szereti. Mert a feleségének, a másodiknak, hiába mondanám. Azt sem tudom, hol van... Mondjam a számunkat?

— Igen.

— Írja?

— Igen.

Szobi kávéskanalat vesz fel, belevágja a dinnyébe, kiemel belőle egy jókora falatot.

— Jegyeztem.

— Kivel beszéltem?

Mond egy nevet, olyan köznapit, mint a Vargha, elköszön, végre leteheti a kagylót. Egy óra van, az ablaküveg zöld emulziója is alig tart valamit vissza a hőségből.

— Kinek is, kinek is? — spekulál Szobi. Először egy üveg rumot, jól megöntözi a fél dinnyét, megszagolja, aztán beleteszi a hűtőszekrénybe az üvegcsék, lombikok közé.

— Kinek is, kinek is?

Hiszen Vargha nehezen sebezhető. Állami díjas. Feltaláló. Egyetemi docens volt, mielőtt idejött. Legalább négy embert hozott magával. A sofőrjét is ő hozta és ez fontos. Ez már nyilvánvaló önvédelem. És ahogy beiktatták! Egy miniszterhelyettes, két főosztályvezető, tizenöt üveg konyak!

Talán Elvira lesz a legjobb. Ő csak buta. Csak buta, tehát továbbmondja, és anélkül, hogy róla, Szobi Gézáról szó esnék.

Szájába kap egy Negró cukrot, begombolkozik, felhúzza a szandálját, rendbeteszi a haját és megy a titkárságra.

Elvira a villanygépnél ül, keserves arcot vág.

— Mi baj, Virácska?

— A hátam. Beledöglik az ember ebbe.

BESZÉLŐ

Nem engedték,
hogy a rácson át arcunk összeérjen,
a gyengéd szavakra kevés az alkalom.
Szemedbe nézek, úgy simogatlak.
egy fénykévével átkarollak,
azzal borzolom hajad,
hogy némán is elmondhassam mindazt,
amire nem volt időm a hét év alatt.

Donászi Aladár
Szeged

Jóhiszemű szerkesztő?

Mostanában több levélben előfordul a címbeli jelzős szókapcsolat. Ilyenkor egy-egy megjelent cikket bírálnak a levélírók, s nehogy megharagítsák a „szerkesztőt", jóhiszeműnek nevezik.

Hangulatában valóban tompítottá válik a bírálat, ám a szerkesztő nem annyira „jóhiszemű", hogy a lényeget ne fedezze fel. Mégpedig azt, hogy ő, enyhén szólva, nem ismeri a valós viszonyokat, és mindenféle képtelenséget megjelentet. Még durvábban: nem érti a munkáját, nem ismeri a szakmáját, szóval nem is odavaló.

Mindjárt mondok is két esetet, nehogy az általánosítás elvigye a lényeget. Közel hat hete a „Menők a Gyűjtőben" című cikk után neveztek jóhiszeműnek. Hogy, ugye, elhiszem azt, amit a levélíró állít, azt nem ellenőriztem, hanem megjelentettem. Aztán a „vizsgálat" az utólagos ellenőrzés során egyértelműen világos lett: „jó orrom volt", amit közöltünk, lényegében igaz. Pontosabban, igaz volt! Hogy miért nem ellenőriztem a cikket a megjelenés előtt? Egyszerűen azért, mert tudtam, hogy az abban írt jelenség előfordul. Ám bizonyítani, „előre" nem lehetett. Utólag igen, mivel akkor már a cikkben elmarasztalt embereket „hivatalosan" is hibásnak minősítették. Ekkor meg is történt a korrekció, az általánosító írást követte a konkrét, neveket is említő cikk. Hogy miért neveztek jóhiszeműnek? Azért, mert az egyedi esetet, úgymond, általánosítva jelentettem meg.

S erre éppen az a válaszom, hogy nem voltam jóhiszemű. Mert a jelenség, hogy bizalmi állásban levő elítéltek időnként és helyenként visszaélnek a beosztásukkal, nem Gyűjtőbeli specialitás (volt), hanem más intézetben is előfordult, esetleg előfordul. Olyannyira, s itt a másik példa, hogy Márianosztráról ismét csak bírálóan szóltak a „jóhiszemű" szerkesztőről, aki a nevelésről szóló vitában „elengedett" egy olyan hozzászólást, amely burkoltan azt sejteti, hogy — idézem — *„olyan dolgok történnek az elítélteket közvetve irányító közösségvezetők és irnokok között, amelyek szinte súrolják az anarchia határát."*

A fenti idézet írója — a név nem fontos — sajátos ellenbizonyítást talált ki. Nem azt írja, hogy, mondjuk, náluk az ilyesmi lehetetlen, mert az elítélt közösség ezt nem engedné, nem is szólva az intézet vezetőiről stb. — ami egyébként nagyon is valószínű. Nem. Helyette a bírált cikk íróját állítja pellengérre. Akiről mellesleg kiderül, hogy valamikor bizalmi állásban volt, de — és most érdemes figyelni — visszaélt a bizalommal, társaival üzletelt stb.

Ebből a jóhiszemű szerkesztő több következtetést tud levonni: — mindig csak az élt vissza a bizalommal, akit már leváltottak, — a jelenlegi bizalmi állásban levők egészen addig nem tesznek ilyet, amíg ki nem derül róluk, — (ez idézet a levélből, de idevág) „nem csak akkor kell az igazságot keresni, ha nekünk szükségünk van rá".

A képlet még kiegészül azzal, hogy amikor a levélíró rákérdezett úgymond valótlanságot állító társára, ő arra hivatkozott, hogy biztosan a szerkesztő változtatta meg a cikkét. Tehát: az egykori bizalmi állású elítélt, leváltása után, az általa ismert és talán gyakorolt nem kívánatos jelenségre hívja fel a figyelmet. Erre reagál a most bizalmi állásban levő társa, mondván, *nem igaz*, s amikor rákérdez a „bűnösre", ő a szerkesztőre hivatkozik.

Nem folytatom. De szerkesztő legyen a talpán, aki ezek után „jóhiszemű" marad.

— f —

Ballag majd a vén diák...

Nem elírás a cím: ez illik a valósághoz. A Budapesti Fegyház és Börtönben megkezdődött a tanítás a gimnazium harmadik osztályában is; vagyis, a három évvel ezelőtt bevezetett középiskolai oktatás egykori elsősei egyre határozottabban közelednek az érettségihez, a ballagáshoz.

A tanulásról szóló számtalan elmélet közül az egyik arról értekezik, hogy a középiskola eredménye részben az, hogy általános műveltséget ad, részben pedig az, hogy *gondolkozási irányt, keretet* ad a tanulóknak. Ez az utóbbi a lényegesebb, mert ez az, ami önképzéssel nem szerezhető meg. A tanulás indokai kint és bent különbözhetnek ugyan, de a végeredmény azonos: az *érettségi* bizonyítvány. Szabadságvesztés alatt iskolába járni egyszerre könnyebb és nehezebb, mint kint — ebben egyforma a vélemény mindazokon a helyeken, ahol középiskola működik. Könnyebb azért, mert a benti, sok-sok egyforma hétköznap monoton rendszerességű programjai között üdítőnek számít minden tanteremben töltött óra, a szabadidő eltöltésének (a gimnázium már önkéntes!) egyik legcélszerűbb, leghasznosabb formája; s nehezebb azért, mert a felnőtt emberekből hiányzik a tanulási edzettség, az agynak az a fajta rutinja, amely ifjabb korban nagyon sokat segít a tananyag gyorsabb elsajátításában. Az egyéb nehézségekről (napirend, munkaidő-beosztás, a kötelező programokon való részvétel, lámpaoltás, a társak figyelemelterelő hatása stb.) most ne is beszéljünk...

Ami viszont reményt ad — s egyúttal eredménynek is elkönyvelhető —, az az, hogy ékesszólóan bizonyítja a kitartást, az állhatatosságot. Nagyon fontos tulajdonság a szabadulás után is...

A tanulók véleménye

Ki, miért jár gimnáziumba? Néhány az indokok közül:

— *A családban mindenkinek van közép- vagy felsőfokú végzettsége. Egyedül én kerültem ilyen messzi tájakra... Ha már itt vagyok benn, s van rá időm és lehetőségem, kihasználom az érettségi megszerzésére. Egyre kevésbé bíztak bennem a korábbiakban, talán sikerül valamennyit visszaszerezni a bizalomból...*

— Két kislányom van. Ők rendesen járnak iskolába: mire kimegyek — érettségivel, remélem —, ők éppen elkezdik a középiskolát. Tudok nekik segíteni, nem kell szégyenkeznem, ha megakadnak valahol. Nagyon büszke voltam magamra a múltkor, mert küldtek be számtanpéldát, hogy oldjam meg (ők nem tudják), és sikerült! Apróságnak tűnik, de — szerintem — azok közé a dolgok közé tartozik ez is, ami segít megőrizni a jó kapcsolatot a családdal.

— *Én mindig is akartam tanulni, csak mindig közbejött valami „fontosabb" és akkor azt mondtam, mint Pató Pál úr: „Ej, ráérünk arra még..." Most aztán ténylag ráérek — a tanulásra. Legalább ennyi térüljön meg a bent töltött, az életemből tulajdonképpen elvesztegetett évekből!*

— Szeretnék kikerülni abból a körből, amiben eddig éltem. Nem mondom azt, hogy mindig a barátok okozták a visszakerülésemet, de a társaságnak is volt része benne. Ha megvan az érettségim és kimegyek, egész egyszerűen már más lesz az érdeklődési körünk. Ha nagyon élesen akarok fogalmazni, akkor én nem fogok velük a rablásról beszélgetni — ők pedig nem érdeklődnek a differenciálszámítás szépségei iránt (nagyon szeretem a matematikát, ezért hoztam a példát).

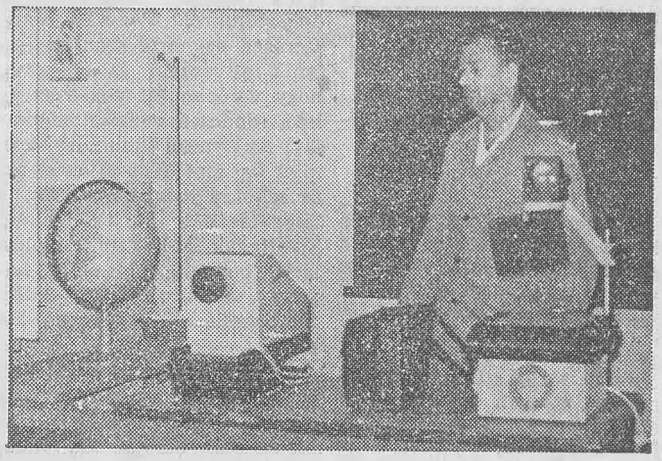

Így látja a tanár

Nézzük a másik oldalt, a tanárt.

— *Mióta pedagógus?*

— Huszonkilenc éve. Most ötvenkettedik életévemet taposom, tehát szinte az életemet jelenti ez a pálya.

— *Hogyan kezdte?*

— Az ötvenes évek elején a tanácsnál dolgoztam. Egy alkalommal szóba került, hogy szükség lenne az egyik körzetben tanítóra: engem helyeztek végül oda. Eldugott helyen levő tanyasi iskola volt... Iskola? A kocsma egyik helyiségét össze lehetett nyitni a szomszédos teremmel. Ez volt az egész. Dolgozni viszont mindig is szerettem: gondoltam, ha már idevetett a sors, megpróbálok minden tőlem telhetőt megtenni. Így is történt. A falusiak viszont megkedveltek, én is őket; egyre szívesebben tanítottam. Az első állomáshelyemen töltött tizenhárom év alatt sok-sok — mai szóhasználattal élve — társadalmi munkával új iskolaépületet húztunk fel, lépésről lépésre egyre több szemléltető eszközt, berendezést szereztünk... Később kollégiumi igazgató lettem. Először kongtak az ürességtől a termek: a tanyavilágban nehéz rábeszélni arra a szülőket, hogy borítsák föl az évszázadok óta megszokott életformát, s a felcseperedő fiút ne munkára fogják, hanem adják be a városba tanulni... De ahogy terjedt a híre, hogy én vagyok az igazgató, egyre többen jelentkeztek. S ez nagyon jól esett: egész addigi életem, munkásságom megbecsülését éreztem ebben. A többiről ne beszéljünk — most itt tanítok.

— *Az elejétől kezdve itt van, a gimnáziumban?*

— Igen, a megszervezés óta kivettem a részem ebből a pedagógusi tevékenységből is. Emlékszem, 1979-ben teremtődött meg a jogi lehetőség, s akkor tették fel a kérdést: vállalom-e? Boldogan mondtam igent. Ötvenkilencen jelentkeztek az akkori első osztályba — a felvételi vizsga után harmincegyen maradtak. Persze, az inkább tájékozódó jellegű beszélgetés volt, semmint igazi felvételi... Elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy a jelentkezettekben van-e elég akarat, kitartás, nem csak a „divat" miatt akarnak-e belevágni. Akinél ilyet tapasztaltunk, vagy nem volt megfelelő előzetes végzettsége, azt el kellett utasítani. Olyanok is akadtak a lemaradottak között, akik nem tudták előkeríteni az általános iskolai bizonyítványukat. Ha mi el is hittük, hogy megvan a nyolc osztályuk — a bemondás alapján senkit nem lehetett felvenni. A későbbi színvonal érdekében szigorúnak kellett lenni, nemcsak az előírások kívánták így.

— *Hogyan alakult a folytatás?*

— Az említett harmincegy indulóból huszonkilencen fejezték be eredményesen az első osztályt, huszonegyen a másodikat. A kimaradtak közül öten év közben szabadultak, tehát a tulajdonképpeni „lemorzsolódást" csak három ember jelenti, s ez nagyon szép arány a kinti osztályokhoz képest is.

— *Későbbi sorsukról van tudomása?*

— Igen, mégpedig nagyon jó híreket kaptam a bejáró tanároktól: mind az öten folytatták tanulmányaikat az I. László gimnáziumban. Egyikük ráadásul kitűnő eredményel végezte el a másodikat az elmúlt oktatási évben! Ez olyan tény, amelyre büszkék lehetünk.

— *A gimnáziumi tanárok hogyan vélekednek a benti osztályokról?*

— A kezdeti tartózkodás után nagyon jó együttműködés alakult ki. Nyár elején, a tanév végén sokat beszélgettem velük. Először nem akartam elhinni, amikor azt mondták: itt benn szorgalmasabbak a tanulók, jobb eredményeket lehet elérni velük, mint a kinti osztályokban. Azt hittem, csak „vígasztalni" akarnak bennünket. Egyre több jel mutatja azonban, hogy tényleg így érzik. Az említett kitűnő tanuló itt benn a négyes és a jeles között ingadozott. Látszólag nem nagy különbség: de a kitűnő rendűséget csak nagyon komoly, kitartó tanulással lehet elérni!

— *Elegendő támogatást kap benn a gimnázium?*

— Tulajdonképpen igen. A szemléltető eszközeink — térképektől a diatárig, írásvetítőtől a képmagnóig — tárháza rendkívül bőséges. A könyvtárban ott van minden kötelező olvasmány jó néhány példányban: ezeket a könyvtárosok külön kezelik, s tanév közben csak különösen indokolt esetben adják ki nem-gimnazistáknak. Most mikroszkóp beszerzése van folyamatban, s rövidesen megérkeznek a biológiai és kémiai egységcsomagok is: segítségükkel jóval több kísérlet, jelenség bemutatása válik lehetővé, több élményanyag segíti a tudnivalók elsajátítását — még eredményesebb lehet az oktatás.

— *„Tulajdonképpen" — így kezdte a választ. Milyen segítség hiányzik?*

— Nem is segítségről vagy jó szándékról van szó, hanem tanteremről. Az ugyanis kevés van. Jelentős lépés az ebből származó gondok megoldásában, hogy ebben a tanévben az elsősöknek már két napjuk van a tanulásra — ennyit „járnak iskolába" — a korábbi egy helyett. Nemcsak több idő jut így a tananyag átvételére, hanem az oktatási napon a zsúfoltság is csökken. A munkahelyen a tanulók egy műszakban vannak: egymásnak is segíthetnek. Minden lehetséges támogatást megkapunk tehát — remélhetőleg egyszer a tantermek gondja is megoldódik. Amiről még nem esett szó: szakkörök is működnek — irodalomtörténeti, művészettörténeti és honismereti —, az érdeklődők ily módon is bővíthetik tudásukat.

★

A tapasztalatokat tehát úgy is összegezhetjük: minden remény és lehetőség adva van, hogy a „vén diákok" minél nagyobb számban ballaghassanak a negyedik év végén. Tanárnak és tanulónak egyaránt jó munkát kívánunk!

H. A.

— Megmasszírozzam?

— Jaj, Gézukám, isteni vagy.

Elvira félmeztelen hátán nagy, halványvörös szeplők, Szobi mögé áll, rövid, vastag ujjaival gyömöszölni kezdi.

— Most hívott fel a Vargha anyukája.

— Mi van szegénnyel?

— Delírium. — Előrenyomja a titkárnő fejét, és hüvelykujjával a nyakszirtjét masszírozza. Aztán áttér az asszony vállára, majd lefelé, a gerinc mellett húzódó húsokat nyomkodja, hol az ujjaival, hol az öklével. Öt éve még, amikor Elvira ide került, még elképzelhető lett volna valami. De most már? Mintha nem is nőt dömöcskölne, hanem valami libazsírral kevert marcipánfigurát.

— Mi a fene?

— Mondom. Delirált az éjszaka. Pedig az anyja szerint most nem ivott egy sört se.

Amikor azt mondja: most, kicsit megáll a nyomkodásban. Aztán gyorsan megkérdezi, mielőtt az asszony továbbgondolná a dolgot:

— A főnököt értesítették?

— Már meghívtam Münchent, de még nem jött be.

Szobi a nő vállára csap, jelezvén, hogy a masszázsnak vége.

— Ez isteni volt. Kérsz egy kávét?

— Repi?

— Nem. Én hívlak meg. Hálából.

Kevergeti a cukrot és megfontoltan szürcsöli kávéját, közben egyetemi éveiről beszél, arról, hogy volt ott egy docens, aki kocsmákban vizsgáztatta a hallgatóit, maga köré gyűjtött hatot-nyolcat, és az első kört ő fizette. Így lett népszerűbb a többinél. Néha viszont előfordult, hogy a vizsga végén a hallgatók rakták taxiba a teljesen elázott tanárukat. Aztán, mintegy mellékesen megjegyzi, hogy ez a Vargha mindenkivel tegeződik.

Cseng a telefon, a központ Münchent jelzi. Amíg Elvira hallózik, és elég jó németséggel kéri az ottani tárgyaló partner irodáját, Szobi feláll, kinyitja a bal oldali ajtót, az igazgatóhelyettesét, benéz az üres szobába, megcsóválja a fejét, úgy, hogy a nő is lássa, majd amikor egy müncheni titkárnő beszélni kezd Elvirával, diszkréten távozik.

A rummal átitatott görögdinnye megváltóan hideg a júliusi délutánban. Az utolsó falatok csúsznak le a torkán, s a jó másfél deci rum már lassan valami kellemes, a szokásostól eltérő bódulatba ringatja, amikor belép hozzá a fiatal Torontál. Leül a laborasztal szélére.

— Jó étvágyat. Eszegetsz, öreg fiú?

— Dinnyézek — mondja Szobi, megfogja a fél dinnye héját és kikanalazza az alján összegyűlt maradékot. Még a levet is rágja, hiszen eszik.

— Te! Tényleg igaz?

— Mi?

— Hát, hogy a Vargha pfás? Hogy tökrészegen ment le a lépcsőn, megbotlott és zutty: szétverte a fejét. Állítólag deliriál.

— Nem voltam ott — mondja óvatosan Szobi. — Csak annyit tudok róla, hogy egyszer elvált, a második felesége, aki most szintén otthagyta, tényleg szereti a tütüt.

— Ezt is jól kifogtuk. — Torontál rágyújt. — Látod, ez Magyarország. Állandóan arról pofáznak, hogy így a fiatalok, meg úgy. Aztán, ha megürül egy állás, ahelyett, hogy innen belülről vinnének fel valakit, jön az import... Te is mióta helyben jársz már. És mikor léphetek egyet én?

Szobi felnéz Torontálra. Úgy látja, a fiú teljesen zöld a napfényvédő emulziótól, ami rácsillog az ablaküvegről. „Zöld vagy még, Torontál, mit értesz te ehhez" — gondolja, majd azt mondja, teljes meggyőződéssel:

— Én már mindig is helybenjárok, apu! Nekem már mindegy, ki a főnök és ki a beosztott... Korróziót kaptam és kész. És azt tudod, hogy miért hagyta ott a második felesége?

— Nem én.

— Na, mozgasd meg az agyad!

— Gőzöm sincs.

Szobi is rágyújt, hosszan fújja a füstöt egy légyre, ami pofátlanul berepült a laborba és az üres dinnyehéjon sétafikál.

— Csak nem gondoltátok komolyan, hogy itt megették volna csak úgy azt a vacakot, aminek az elődjét nyugaton már a szemébe dobták? A találmányát? A spiné valahol kifeküdte neki, de aztán ottragadt a rekamién. Pech, nem?

Amikor magára marad, már elmúlt négy óra. Már nyugodtan előveheti a maradék rumot, kiihatja egy hajtásra az egészet. Himbálja az üres üveget, néz ki a zöld ablakon át, látja, hogy Torontál egy kis csoport közepén megy a kapu felé és magyaráz.

Ledobja a köpenyét, kezet most, indulna kifelé, amikor cseng a telefon. Felveszi a kagylót.

— Kit tetszik keresni? ... Nem, ez nem a központ és nem a titkárság.

— Zeemann doktor vagyok — hallja a túlsó oldalról. — Elnézést, hogy önhöz kapcsoltak, de valakivel közölnöm kell, hogy Vargha Tibort nem sikerült megmentenünk. Fél órája exitált.

— Hogy... történt?

— Azt hiszem, hiába mondanám laikusnak... Már bocsánat. Koponyaalapi törés, és egy csontszilánk rendkívül érzékeny helyre fúródott... Nem férhettünk hozzá... Kivel beszéltem?

Hosszú csend.

— Mellék vagyok, kérem, szólal meg végül Szobi — nem érdekes, majd átadom az illetékeseknek.

Leteszi a kagylót, kint van a folyosón, menne lefelé, de megáll a lépcső fokán. Izzad, fuldokolva szedi a levegőt, a rum lüktet a halántékában. A lépcső melletti falon régi vegyészek, fizikusok képei, születésük-haláluk évszámával, meg néhány soros curriculum vitaevel. Az arcok merevek, zártak, cvikkerük, szemüvegük kerete kicsi, tekintélyük nagy.

— Minek is... — motyogja Szobi, és lassan, mintha attól tartana, hogy minden lépcsőfokon heverhet egy ottfelejtett valami, elindul lefelé a lépcsőn.

B. G.

VITA

A nevelés közös érdek

Túljutva a harmincadik hozzászóláson, őszintén meg kell mondani: nem vagyunk teljességgel elégedettek. Úgy hittük, szenvedélyesebb, izgalmasabb párbeszéd alakul ki. Szemérmesség, rejtett félelem vagy valami hasonló tükröződik az elítéltek véleményeiben — néhány kivételtől eltekintve —, de az is lehet, hogy csupán tanácstalanság. Most, hogy nyilvánosan elmondhatják — elmondhatnák — azt, amit személyes beszélgetéskor oly nagy szenvedéllyel bizonygattak, hogy tudniillik mi a hiba, hiányosság az ő nevelésükben —, nos, ez az írásokban csak töredékesen jelentkezik. A mostani hozzászólások is igyekeznek ugyan a lényeget megkeresni, csak hát az általában mélyen van. Másfelől nagyon vártuk, hogy a nevelők kihasználják az alkalmat, és megrajzolják azokat az elképzeléseket, amelyek hivatásuk vezérelvei, s rámutatnak azokra a magatartási fonákságokra, amelyekkel neveltjeik az ő munkájukat hatástalanítják. Sajnos — eddig legalábbis — igen kevés nevelő írt erről, bár akadt közöttük olyan, ami igen nagy hatást tett az elítéltekre. S bár minden hozzászólást örömmel fogadunk, érkezett jó néhány olyan is, amely nevelő és neveltje „közös munkája": látszik, hogy többszörös szűrőn át jutott a szerkesztőségbe.

Természetesen a fentiekhez hasonlóan lehetne sorjázni az eddigi vita eredményeit is. Hiszen már önmagában nagy dolog, hogy olyan témáról lehet nyilvánosan véleményt mondani, ami eddig csak magánbeszélgetéseken kerülhetett szóba. S ha már egy sor sem jelenne meg, akkor is oldalakra terjedő tanulságokat lehetne levonni, amit majd a végén meg is teszünk.

Ennyit menet közben, remélve, hogy a folytatás rácáfol a negatívumokra. Várjuk tehát a nevelők és „neveltek" további vitacikkeit.

— f —

30.

Tudom, hogy a vitasorozatot nem lehet a végtelenségig elnyújtani. Mégis, úgy érzem, hogy amit az alábbiakban elmondok, az nemcsak a vitaindítóhoz hozzászólás, hanem vélemény az eddigiekről is.

Nagyon sok hasznosítható, építő jellegű gondolattal találkoztam a hozzászólásokban. Egy valamit mégis hiányoltam — a leírt példák az esetek többségében nem önmagukról, hanem másokról szóltak —, az önkritikát. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nekünk, akik e falakon belül élünk, nem lehet akár magasan fejlett kritikai érzékünk, de *elsődleges érdek az önkritika lenne.* Úgy érzem, ha az ember saját magáról ír, sokkal többet, hitelesebbet tud mondani, mert segíti az átélés emléke és a személyes tapasztalat.

Többszörös visszaeső vagyok, nem dicsőség, de tény... A bent töltött több mint tíz év alatt alkalmam volt lemérni a a nevelésben bekövetkezett változásokat. Az említett idő alatt a nevelés eljutott a szinte csak adminisztratív nyilvántartást végző tiszttől a pszichológiai-pedagógiai alapelveken funkcionáló nevelésig.

Az előző cikkekben sok megválaszolatlan, nyitott kérdés maradt. Érzésem szerint azért, mert légyen bármilyen magas színvonalú is a nevelés, ha szembehelyezkedünk vele, vagy csupán csak passzívak vagyunk, sziszifuszi vállalkozássá válik. Szerintem a jó és eredményes neveléshez alapvetően szükséges a mi jobbat akarásunk és a neveléshez kapcsolódó dolgok jó koordinálása.

A mi intézetünkben az utóbbi időkben a nevelés nagymértékben változott, szélesebb skálán mozog, összetettebb. Kis- és nagycsoportos foglalkozások indultak, amelyeknek irányadó témája a szabadulás utáni beilleszkedés. Mivel e nevelői foglalkozásoknak a formája kötetlen beszélgetés, nagyban elősegíti a nevelő és a neveltek kapcsolatának javulását. *A változás már a befogadásnál érezhető:* nem száraz adatfelvétel, hanem alapos beszélgetés, amely az elítélt előéletét hivatott feltárni. Ennek fontosságát abban látom, hogy az adott intézetbe már kialakult személyiséggel érkezünk, amelyben benne van az a negatív motívum is, amely a bűncselekmény elkövetéséhez vezetett. A nevelő, megfelelő ismeretanyag nélkül nem tudná kiszűrni azokat a személyiségjegyeket, amelyek megváltoztatására kell irányulnia a továbbiakban a nevelésnek.

Persze, tudom, a nevelő a feltett kérdésekre nem mindig kap igaz válaszokat. Pedig ez az a pont, ahonnét aktivizálni kéne magunkat. Hiszen, ha téves információkat adunk magunkról, abból könnyen téves nevelési tézist állíthat fel, ami nekünk is igen káros. S itt említeném ismét az önkritika fontosságát, saját hibáink belátása nélkül a legnemesebb törekvésű nevelői munka is csődöt mond.

Tehát a mi akarásunk nélkül csak látszateredmények születhetnek. De ez nem jó sem nekünk, sem a nevelőnek. Nekünk azért, mert hibáink konzerválásával ugyanolyan nagy valószínűséggel visszaesünk, mint eddig. A nevelő pedig érzi, hogy becsaptuk, s ez előbb-utóbb pedagógiai fásultsághoz vezet. Ami pedig az ittmaradóknak, az utánunk jövőknek sem jó...

Makra László
Szeged

31.

Olyan témával jelentkezem, amely lényegesen hozzátartozik a neveléshez, sőt annak eredményességét veszélyezteti...

Talán nincs is elítélt, akiben fel ne merült volna a „nagy kérdés", hogy hol, hogyan találja meg életének célját, értelmét a szabadulás után. Lesz-e egyáltalán lehetősége úgy élni, hogy fátyol takarja a múltját? Nem kell szégyenkeznie amiatt, hogy egykor lakója volt a „rácsos épületnek"? Lehet-e saját sorsának kovácsa, vagy mások segítőkészsége, netán annak hiánya határozza-e meg további életét? Azaz csak statisztája lehet önmagának?

Szembetaláljuk magunkat már az első napon a hatóság képviselőjével, amikor a személyi igazolványért jelentkezünk. A hangnemből, a beszéd tartalmából már érezhetjük a „megkülönböztetett bánásmódot" és ez jellemző más hivatal alkalmazottjaira is. Emberszeretetet, önzetlen segítőkészséget alig kapunk, inkább csak sablonos kötelességtudat jellemzi a munkájukat. Így nem csoda, ha némelykor civil ruhában is „elítéltnek" érezzük magunkat.

Ha minden összejön, elhelyezkedünk egy vállalatnál, ahol nem feltétlenül kell megmondani, hogy honnét jöttünk. Vagy meg sem kérdezik, vagy egyszerűen csak bizalmat kapunk. De néhány nap múlva ez a bizalom eltűnik, amikor személyesen vagy telefonon mindenképpen érdeklődnek utánunk. Ezek a szavak nemcsak tanáccsal szolgálnak a munkahelyi vezetőnek, hanem mércét is adnak értékünknek. Fokozottan figyelnek és bármilyen apró rendellenes dolog történik, máris mi kerülünk gyanúba. Ami, persze, nem történne meg, ha az érdeklődés diszkrétebb lenne. Bár az is igaz, még ez sem biztosíték, mert nem minden vezető tartja titokban az értesüléseit. Mindenesetre a volt elítélt így lesz új munkahelyén kiszolgáltatva főnökeinek, környezetének egyaránt.

Egy idő után rájövünk, hogy sok elképzelésünk semmisül meg azáltal, hogy segítő szándékkal, de beavatkoznak az életünkbe. S ezt nem a pártfogók végzik, hanem a rendőrség. Úgy érzem, néha egy hét alatt képesek lerombolni azt, amit a nevelők évekig felépítettek. Mert kérdem én: melyik vállalatnál szeretik azt, ha a rendőrség időnként érdeklődik a dolgozójukról? Vagy ha rendszeresen egyenruhában megjelenik ott valaki és ellenőrzi, hogy valóban ott van-e az illető, rendesen végzi-e munkáját? Az ilyesmi több kárt okoz, mint hasznot. Képzeljék el azt az erkölcsi rombolást, amit e látogatások a munkatársaknál kiváltanak. Már nem a melóst látják bennem, mint odáig, hanem olyan embert, akitől félni kell, aki mindenre képes...

Ha egy visszakerülő elítélttel ismét találkozik a nevelője, az nem az ő munkájának csődjét bizonyítja, hanem azt, hogy *munkájának nem volt folytatása a szabad életben.* A pártfogók elismerik a nevelők munkáját, igyekeznek azt kint tovább folytatni. Innét azonban nincs tovább, *„nevelési rés" keletkezik.* Nincs meg érzésem szerint, a megfelelő kapcsolat a pártfogó és a rendőrség között...

Szűcs Lajos
Pécs

32.

Sajnos, elég sokan vagyunk, akik az elmúlt évek pozitív változásait saját magunkon tapasztalhattuk. Azt hiszem, jogom van megkérdezni: *mindehhez mi, elítéltek mivel járultunk hozzá?* Támogatjuk-e eléggé a velünk foglalkozókat, adunk-e lehetőséget az átformálásunkhoz? Mert nem elég elismerni az eredményeket, mindig tovább is kell lépni. S ehhez már nekünk is tenni kéne valamit az „asztalra". Igaz, eddig is voltak elismert, jó csekedeteink, amit jutalmaztak is, de nem erre gondolok. Hanem arra, amit a 26. hozzászólás írója is említ, amikor a közösség erejével kell odahatni, hogy a „kiskirályok" ne tudjanak egyetlen intézetben sem megélni. Egy adott közösségben sok múlik a vezetőn, de a közösségen is. Nem ez az első eset, hogy a közösség nevelt meg vezetőjét.

Két írás maradéktalanul tetszett, bennem maradt. A 23. írója olyan nevelőnő, akit személyesen nem ismerek, de minden elismerésem — már amit én adhatok — az övé. Nyíltsága — gondjai —, ami talán minden nevelőre érvényes, példaként szolgálhat nekünk is. *Próbáljunk meg nyiltabbak lenni,* és talán nem túlzok, ha azt mondom: *bizalmasabbak.* Hiszen, ha csak ellenfelet látunk a nevelőben, az nem vezethet jóra. A másik, ami tetszett, a 25. hozzászólás. S bizonyíték az előző érzéseimhez: mert bárhogy is palástoljuk, van bennünk szégyenérzet.

A továbbiakban kéréssel fordulok *a pártfogókhoz.* Önöket nem érdekli a mi szorongásunk? Szabadulás előtt álló sok-sok társam félve gondol az önökkel történő találkozásra. Így, érthető, kíváncsian várjuk, önök mit gondolnak a vitában elhangzottakról és arról, hogy a nevelés közös érdek!

Tulipán János
Budapesti Fegyház és Börtön

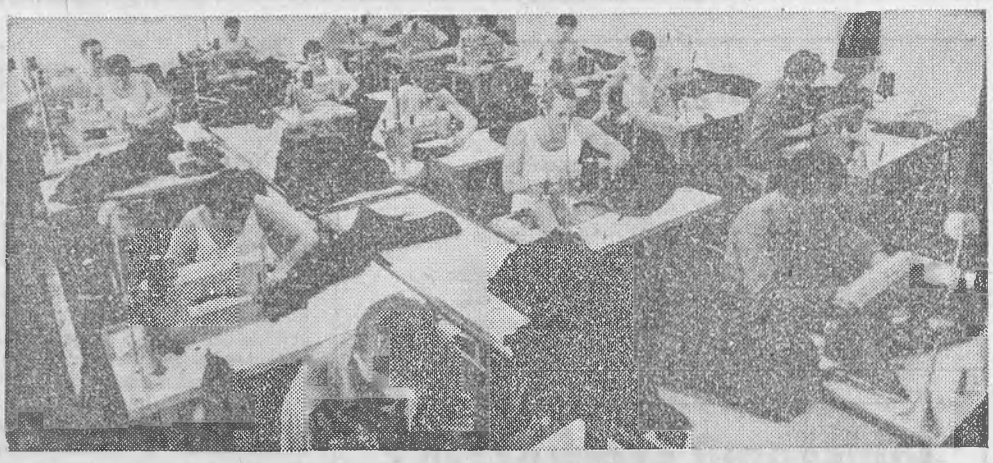

A télre készülnek

Lassan vége a nyárnak, a szép napsütéses idő után jön az ősz. Székesfehérváron a varrodában évszakokat átugorva, már hónapokkal ezelőtt megkezdték az elítéltek téli formaruháinak készítését.

Az elmúlt évekhez képest újdonság, hogy anyag- és energiatakarékossági okokból a szabást Vácott végzik. A sötétkék formaruhák négyféle méretűek. Így — legalábbis reméljük — mindenki megfelelő öltönyt kap.

Az intézetekben nagy gondot fordítanak a körletek kulturáltságára, a tisztaságra, az elhelyezésre, az egészségügyi ellátás színvonalára. A formaruha a körülményekhez képest nemcsak a téli időjáráshoz igazodik, hanem egyúttal kényelmes viselet is. — **zimm**

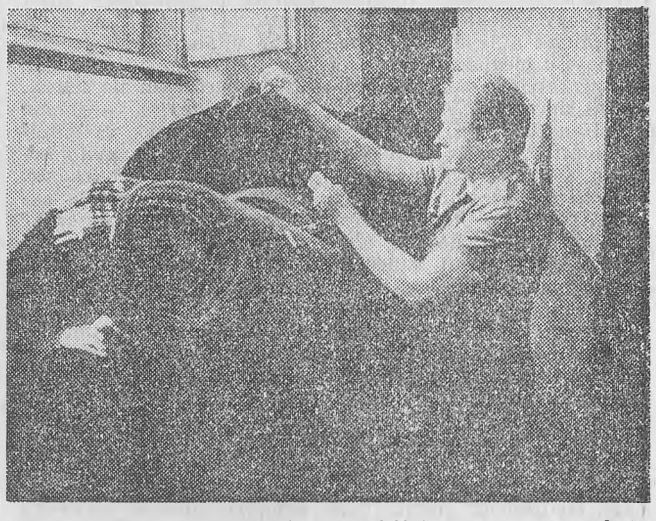

Méretek szerint csomagolják a szállításra váró öltönyöket

A föld alá küldött férfi

Azoknak, akiknek nincs lakásuk, nem kell bizonygatni, hogy milyen nagy dolog az önálló lakás. Vagy legalábbis annak a lehetősége, hogy hamarosan meglesz. De addig is lakni kell valahol. S ez utóbbi a nehezebb. Nem minden „új házasnak" adatik meg, hogy a szüleinél egész szobát kapjon, s ott addig legyen, míg meg nem kapja az újat.

Általában ezt a lehetőséget meg szokták becsülni a fiatalok, de mint mindenben, ebben is van kivétel. Ugyanis vagy a lány szüleihez vagy a fiúéhoz költöznek, s mindkét helyen — szerencsére! — van anyós. Legtöbbször ők szokták a galibát okozni. Ők azok, akik mindent jobban tudnak, s beleszólnak még az intim dolgaikba is.

Stefancsik László esetében azonban egészen másról van szó... Őnála a feleség volt az, aki nyugtalanná tette a rövid házasságukat. 1979-ben házasodtak össze, s nyolcvanban, szeptemberben, abban a hónapban, amelyben összeházasodtak, megtörtént a tragédia.

Bár a fiú szüleinél egy teljes szobát kaptak, s rövidesen meg is oldódott volna lakáskérdésük, vagy úgy, hogy építenek, vagy pedig vesznek egy lakást. Viszont a fiatal asszonyt egyik megoldás sem elégítette ki, ő mindenáron azt akarta, hogy a fiú írjon alá egy kötelezvényt, amely szerint tíz évig a föld alatt dolgozik a bányában, s ezért lakást kap, azonnal!

Az utóbbi kitétel, az, hogy azonnal kap lakást, valóban kecsegtető, no de a tíz év sem kutya, s azt, hogy egy ember hol akar dolgozni, hol találja meg a kedvére való munkát, ne a házastársa, hanem — lehetőleg — maga döntse el! Ez, ha úgy tetszik, még házasságon belül is — magánügy. Az asszonyka azonban nem így gondolta, s ennek nap mint nap hangot adott, s elmondta újdonsült férjét mindenféle nyámnyila, nyápic alaknak, aki képtelen az igazi szerencsét üstökön ragadni!

A fiú védekezett, elmondta, hogy most szerelt le a katonaságtól, tanulni akar, s a munkahelyével is elégedett, mi a csodának menjen ő a bányába, amikor semmi keresnivalója nincs ott. Ő a föld felett akarja a boldogulást, s ezt meg is teremti, s pár éven belül meglesz a lakás is. Hát akkor miért ez a heveny nyugtalanság?

A fiú családja is azon az állásponton volt, ha nem akar, hát ne menjen a bányába, főleg a lakás miatt! Viszont a lány szülei épp az ellenkezőjét képviselték ennek a véleménynek. Akárhányszor náluk voltak, csak arról folyt a szó. A fiú, érthetően, unta ezt az egész hercehurcát, s nem tágított, mondván, hogy ő hol dolgozik, az csak egyedül, csakis rá tartozik.

Egy egész év telt el ebben az áldatlan huzakodásban, s már-már úgy tűnt, hogy dűlőre jutnak, amikor az asszonyka bombát robbantott. Kijelentette, hogy ő nem akar abban a házban élni. Költözzenek el, menjenek albérletbe, vagy akárhová, neki mindegy, csak itt ne legyenek! A fiú szerzett albérletet, s közben egy lakást is, ahová be is költözhetnek pár héten belül. Hogy ez sikerüljön, eladta a kocsiját, s megtakarított pénzét felhasználva szerzett egy összkomfortos lakást.

Mikor mindez tisztán állt előttük, s épp csak költözni kellett volna, robbant a valódi bomba: az asszonyka kirakta az asztalra a válóperi papírokat és a bányamunkára szóló kötelezvényt, mondván, válasszon: vagy a válás vagy a bánya! Erre az eddig birkatürelmű fiú kijelentette: „Ne csináljunk egymásból hülyét..." Majd szó szót követett s kitört a parázs veszekedés, minek végén a fiú — érvei fogytán — előrántotta bicskáját, s megszúrta a feleségét!

A szúrás három-négy centiméter mély volt, tehát súlyos seb, de nem volt életveszélyes. A fiú rögtön a mentőkért szaladt, akik kórházba vitték a feleségét, s őt pedig letartóztatta a rendőrség. A vizsgálat után a bíróság előtt felelt tettéért, amely emberölési kísérlet miatt ötévi börtönre ítélte.

Most Szegeden van, ahonnan 1985. július 14-én szabadul.

Beszélgetésünk során arra kerestem a választ, vajon miért akarta mindenáron a föld alá küldeni a férjét ez a fiatalasszony? Miféle érdek húzódhatott a makacssága mögött?

— Lassan már második éve, hogy én is ezen gondolkodom — mondja Stefancsik László —, s nehezen merem megfogalmazni a választ, mert akkor az is kiderül, hogy egész végig, házasságom ideje alatt balek voltam... S ezt, ugyebár az ember még magának sem szívesen vallja be, hát még másnak. De ha tárgyilagosan felidézem mindazt, ami történt, akkor nincs más hátra, mint férfiasan bevalljam, ez a nő engem nem szeretett, csak eszköz voltam az ő, valamint a szülei kezében. Az volt a tervük, hogy én lemegyek a bányába, s ezért lakást kapunk, mondjuk háromszobásat, akkor a szülők hozzánk költöznek, mert nekik nem volt jó lakásuk, lesz egy vagy két gyerekünk, a lakás az övék marad, s tőlem meg elválik...

S neki és a szüleinek lesz egy gyönyörű lakásuk, én meg dolgozhatok továbbra is a föld alatt. Ez volt a terv, amit én nem láttam át, mégcsak nem is sejtettem. Egyszerűen szerettem a szakmámat. Géplakatos vagyok, 18 forintos órabért kaptam, s közben tanulni is akartam. Mint szakmunkás, három év alatt szerezhettem volna meg az érettségit. Egyszóval terveim voltak, sajnos ezek egyike sem illett bele a föld alatti munkába.

— *Csak az a furcsa, hogy mindezekre nem gondolt, holott a felesége egyáltalán nem úgy viselkedett, ahogy azt egy új asszonytól el lehetne várni, hiszen mindenük megvolt, ennek ellenére mindenáron a bányába akarta küldeni. Soha nem gondolt arra, hogy a lakás, amit kapnak, túlságosan is nagy hangsúlyt kap, szinte szokatlanul nagyot?!*

— Az a helyzet, hogy bár én még fiatal vagyok, mindössze huszonkét éves, de mindent megkaptam, minden sikerült az életben. Egyszerűen fel nem foghattam, hogy valaki engem — mondjuk — átverhet! Ezért nem figyeltem fel az apró jelekre, pedig szólt az anyám, a bátyám, de nem haligattam rájuk. Az az igazság, hogy én túlságosan is elégedett voltam magammal, nekem megfelelt a munkahely, s az a lehetőség, hogy még tanulhatok, hiszen előttem az egész élet. Ha más nem, az azért mellbevághatott volna, amit az apósom mondott: „Vedd tudomásul — mondja az öreg —, hogy én egy érettségizett lányt adtam neked, neked, egy munkásnak!" Magyarán, lenéztek engem, meg a szakmámat, mintha ők nem lettek volna munkások. Pedig az apósom bányász, a felesége meg ápolónő!

A. J.

EZ IS, AZ IS... ❁ EZ IS, AZ IS... ❁ EZ IS, AZ IS...

A lapp életforma megmentéséért

Messze a sarkkörön túl, végig a Lappföld hideg és távoli tájain, elszánt küzdelem folyik egy veszélyeztett életmód megmentéséért.

Néha összhangban, néha különböző módszerekkel próbálják a skandináv kormányok és a térség — becslések szerint — mintegy 30 000 főnyi lapp lakossága megszilárdítani a lapp nyelvet és szokásokat az ifjú nemzedékekben, hogy ellenállhassanak a nyugati életmód csábításának.

A siker nagyrészt a rénszarvas-tenyésztés hagyományának megőrzésén múlik, a rénszarvas ugyanis az a Lappföld számára, ami a szarvasmarha Texasnak — megélhetést nyújt keveseknek, s a büszkeség forrása sokak számára.

„Úgy érzem, mintha a modern időkkel állnánk versenyben" — mondja *Leif Halonen*, egy norvégiai lapp, aki a *Nordic Sami Intézetnek* dolgozik. Ezt az intézetet Norvégia, Finnország és Svédország alapította a lapp etnikai örökség megvédésére. „Nem tudjuk megakadályozni, hogy a változások ide is elérjenek. Csak megfelelően rugalmassá tehetjük a sami (lapp) nyelvet és kultúrát a fönnmaradáshoz."

Norvégiában, a skandináviai lapp kisebbség kétharmadának hazájában, hamar világossá válik, hogy a nyolcvanas évek csábításai a lapp kultúra alapjait kezdik ki. A divatos farmerek, a televízió és a nagyvárosi állások erősen vonzzák a fiatalokat és ez a samikat — ahogyan a lappok hívják magukat — fenyegető, még súlyosabb veszélyeknek a tünete.

A turizmus, a bányászat, a katonai támaszpontok és az erőművek által táplált verseny, valamint a bérmunkára épülő gazdaság megtöri ennek a családközpontú, lassú életütemű népnek a szokásait.

A lapp gyerekek családon kívüli érdeklődése veszélyezteti a rénszarvaspásztorok közösségi életét, amelynek hosszú ideje a sátor volt a központja, azt pedig a legkülönbözőbb nemzedékekhez tartozó rokonság népesítette be. A finnre és a magyarra hasonlító lapp nyelvet veszélyezteti a norvég rádió, a televízió és az, hogy a hivatalos ügyeket norvég nyelven intézik.

A lappok ősei már i.e. 7000 körül telepedtek le ezeken a partokon. A szorosan összefonódó törzs — amely a s i i d a néven ismert nagycsaládokra épül — először a viking időkben került érintkezésbe a nyugati világgal, amikor kereskedők érkeztek szőrmét és tollat venni. A XIV. században keresztény misszionáriusok megtérítették a lappokat, akik korábban természeti vallásúak voltak. Később Norvégia, Svédország és Oroszország uralkodói úgy állapították meg az országhatárokat a lappok hazáján keresztül, hogy nem vették figyelembe a rénszarvas vándorlásának útvonalait.

Norvégiában a földtulajdon a norvég nyelv tudásától függött. Még most is mesélik egy, az 1800-as évek végén élt keresztény püspök esetét, aki a norvég egyházi hatóságoktól lapp nyelvű Bibliát kért, hogy folytathassa a térítést. „Isten nem beszél ezen a nyelven" — mondták a püspöknek. „Tanuljanak meg norvégul, ha üdvözülni akarnak."

A kormány és a lapp hagyományok őrzői napjainkban azon dolgoznak, hogy helyreállítsák, amit a hosszú évek erőszakos asszimilációja elrontott —, és ez a korszak csak a második világháború után ért véget.

Az oslói kormány speciális lapp oktatási programokat finanszíroz, iskolákat bocsát rendelkezésre lappul beszélő tanárok kiképzése céljára és lapp ösztöndíjakat ajánl föl. Rénszarvaskutatási lehetőségek is vannak a legjobb egyetemeken. A kormány évente mintegy 500 000 dollárral támogatja a Nordic Sami Intézetet. Itt nyelvészek próbálják korszerűsíteni azt a nyelvet, amelyben 120 szó írja le a havat, 400 szó van a rénszarvasra, de igen kevés a fejlettebb technikai eszközökre.

„Ha a nyelvünk kihal, mi is kihalunk" — mondja egy lapp.

A hagyományőrzők remélik, meg tudják győzni a kormányt, hogy adjanak több lapp nyelvű rádió- és televízióműsort, hogy kapcsolatot teremtsenek a norvégiai lappok 92%-ával, akiknek semmi közük a rénszarvas-pásztorkodáshoz.

Segítség várható még a *Sami Jogi Bizottságtól* is. Ez azt tanulmányozza, javasolják-e, hogy a lappot vezessék be második hivatalos nyelvként és hogy kapjanak-e a lappok nagyobb alkotmányos védelmet, valamint szélesebb körű képviseletet a kormányban.

A lappok millió dolláros értékben kapnak segítséget a kormánytól, amely így támogatja a rénszarvaspásztorkodást — azt az életmódot, amely a lappok szemében sokkal többet jelent 2500 pásztor megélhetésénél. A pásztorok a múlt őrzői. Lappul beszélnek, egyéni j o i k s-okat — dalocskákat — énekelnek, szellemekben hisznek, a vándorlás idején sátrakban laknak, piros harisnyasapkát, felhajló orrú mokaszint és gazdag vörös hímzéssel díszített sötét kabátot viselnek.

A valódi harc tehát nem a norvég kormánnyal folyik. Az alapprobléma az, hogy a minimálisra kell csökkenteni a modern élet rossz hatásait egy olyan ostromlott kultúrára, amely sokáig viszonylagos elzártságban maradt fönn.

Egy csodatevő Buddha bolyongásai

Amikor Bangkokban a thaiföldi királyi rezidenciát sok melléképületével és templomával a XVIII. század végén egy majdnem két kilométer hosszú fallal vették körül, ezzel a *Vat Phra Keót* — a *Smaragdbuddha* templomát — is különleges védelemben akarták részesíteni.

Ez Délkelet-Ázsiának egyik legismertebb szobra: a *Buddha-figura* kifürkészhetetlen mosollyal, meditációs tartásban ül tíz méter magas, gazdagon díszített oltárán; mellette két életnagyságú szobor.

Történet és legenda szövődik a Smaragdbuddha köré. Ő adta a thaiföldi főváros nevét. Ez az ország nyelvén „Krung Thep", amit gyakran úgy fordítanak, hogy „az angyalok városa". Pontosabb fordításban a „Krung Tep" jelentése „isteni város", és a thaiföldi név korábbi része, „...Phramaha nakorn Amorn Ratana Koszin" azt jelenti, hogy „az angyalok királyi városa, Indra otthona". De Bangkok csak a XVIII. század vége óta a Smaragdbuddha otthona.

A híres szobor valódi származását a múlt homálya fedi. Egyesek indiai eredetűnek tartják; mások azt mondják, hogy az istenek egyenesen a ceyloni király részére készítették, és később került Dél-Thaiföldre. A Buddha-szobor nyomai történelmileg a XV. század közepe óta követhetők pontosabban: ránk maradt az, hogy egy chienrai (az ország északi részében) kápolnát ért villámcsapás után találtak egy vakolattal betemetett figurát. A villámcsapás ereje felrepesztette a vakolatréteget, és egy finoman kidolgozott sötétzöld Buddha-szobor került napvilágra. Akkoriban azt hitték, hogy smaragd az anyaga, és így született e szobor neve. Ma ismeretes, hogy egy darab nefritből készült.

Chiengmai uralkodója, aki a leletről tudomást szerzett, megparancsolta, hogy a kincset fővárosába hozzák, de amikor az az elefántmenet-oszlop, amely a Buddhát ünnepélyes menetben kísérte, az északi—déli út kereszteződéséhez ért, az állatok dél felé fordultak. Az elefántok vezetői még oly nagy erőfeszítések árán sem tudták rávenni őket, hogy Chiengmai felé induljanak, és így — mivel természetfeletti erőkben hittek — hozták a Smaragdbuddhát Lampangba, ahol külön az ő részére építették fel a Phra Keo Don Tai templomot. Itt maradt 32 évig, mielőtt Chiengmai uralkodójának sikerült az áhított szobrot fővárosába hozatni, és ott 1468-tól kezdve otthont adni neki. Már úgy látszott, hogy a Buddha immár örökre megtalálta a helyét.

Ez azonban nem így volt, mert ebben a térségben a háborúskodások folyamán a Smaragdbuddha 1451-ben Luang Prahangba került, ezután 1564-ben háborús zsákmányként Vientianéba vitték. Itt volt egészen 1778-ig, ezután került Thonburiba, és végül Bangkokba.

Feltalálásának körülményei és sok bolyongása még csak fokozta a Smaragdbuddha csodaerejébe vetett hitet; lábainál szertartásokat tartottak. A szobrot gyakran vitték körmenetekben utakon és csatornákon át, hogy elhárítsa a szerencsétlenséget, vagy jó termést adjon a népnek. IV. Ráma király, mivel óvni akarta a szobrot, véget vetett ennek a szokásnak. Ezután csak egy megszentelt zsinórt erősítettek fel a Buddha-szoborra, és azt vezették át egy pavilonba, ahol a szertartásokat tartották.

A XIX. század elején II. Ráma király bevezette azt a szokást, hogy a Buddha-szobrot mindig az évszaknak megfelelően öltöztessék fel. Aranyfonalból készült nyári ruháját gyémántok és drágakövek díszítik. Ezt a tarkójánál és hónaljában erősítik a szoborhoz, az öltözéket egy gyémántkorona egészíti ki.

Az esős évszakban viselt öltözete színében és szabásában szerzetesi csuhához hasonlít. Arannyal hímzett anyagból készült. Ehhez drágakövekből álló fejdísz tartozik. III. Ráma király ezt még kiegészítette egy tiszta arany körgallérral is télen. A ruhaváltást előírásos szertartások szerint meghatározott napokon végzik.

KISLEXIKON

APARTHEID (1) (estsd: aparthájd): a Dél-afrikai Köztársaságban a négerek elnyomása és kizsákmányolása céljából ellenük alkalmazott faji elkülönítési politika.
BIFOKÁLIS LENCSE (2): két, különböző gyújtótávolságú részből álló szemüveglencse; felső része a távolba nézésre, alsó része írásra-olvasásra való.
CURRICULUM VITAE (5) (ejtsd: kurrikulum vité): életrajzi vázlat, önéletrajz.
DIOPTRIA (2): az optikai lencsék fénytörő erejének a mértékegysége.
EMULZIÓ (5): két, egymásban nem oldódó folyadéknak vagy híg anyagnak szabad szemmel egyneműnek látszó elegye. Általánosságban (és tévesen) használatos „bevonat" értelemben is.
EXITÁL (5): meghal.
HIPOTÉZIS (7): csak részben igazolt tételeken alapuló, a kutatást előrelendítő tudományos feltevés valamely jelenség magyarázatára. Általánosságban: feltevés.
MASSZÁZS (4): a test különféle részeinek rendszerint gyógyítási céllal történő gyúrása, kenése.

Olvasó csecsemők

Glória Clifford amerikai tanítónő négy- és hathónapos csecsemőket tanított meg „olvasni".

A bébik elé nyolc héten keresztül tett kártyákat, amelyekre olyan egyszerű fogalmak voltak ráírva, mint „papa", „autó" stb. Ezután a „tanulók" képesek voltak a fogalomra való rákérdezés után a helyes szókártyát megjelölni.

Glória Clifford tanítási módszerét először saját 4 hónapos fián próbálta ki. Tapasztalatai szerint a csecsemők naponta öt szót tudnak megtanulni. Aligha fogják sokan utánozni oktatási módszerét.

Kissinger és Csou En-Laj

Az *58 éves* Henry Kissinger Emlékiratok című művének 2. kötetében öngúnnyal emlékszik vissza az 1976-ban elhunyt Csou En-laj kínai kormányfővel folytatott egyik beszélgetésére.

Megmondtam a miniszterelnöknek — írja Kissinger —, hogy jelenlétében újabban nagy gátlást érzek.

— Miért — felelt kérdéssel Csou, és ezt a választ kapta:

— Mert azt a megjegyzést olvastam öntől, hogy én vagyok az egyetlen ember, aki fél óráig tud beszélni anélkül, hogy bármit is mondana.

Csou így kontrázott: — Úgy emlékszem másfél órát mondtam.

Harapdálás a vendéglőben

Az 51 éves olasz *Carló Mascheroni* két honfitársát — miközben a Milánó melletti *Lodi* bárjában egy vitát „békésen" akart elsimítani — úgy összeharapdálta, hogy azokat kórházba kellett vinni.

Amikor a bártulajdonos és egy vendég összeverekedett, Mascheroni először az egyik félre ugrott rá és leharapta jobb szemöldökét.

Ezután Mascheroni erős fogaival a sebesült fiának kellett megismerkednie, aki apjának segítségére sietett. Neki a combjába harapott. Mindkét áldozat a lodi kórházban fekszik, míg a harapós kedvű férfiú ellen a rendőrség közlése szerint testi sértés miatt indítanak eljárást.

Miért párolgott el egy óceán?

A Vénusz bolygóról készült vizsgálatok arra a következtetésre vezettek, hogy 3,6—4.1 milliárd évvel ezelőtt ezt a bolygót bizonyára vízóceán borította.

E feltevés alapjául az a megállapítás szolgál, amely szerint a deutérium és a hidrogén hányada a Vénusz légkörében ma százszor nagyobb, mint a földi tengervízben. Ezt bizonyítékul tekintik arra, hogy a Vénuszon valamikor százszor több víz volt cseppfolyós formában, mint amennyi manapság vízgőz alakjában van jelen.

A *Michigan Egyetem* szakemberei hipotézisüket arra a széles körben elterjedt nézetre alapítják, amely szerint a Vénusz és a Föld kezdetben bizonyára hasonlóképpen fejlődött. A két bolygónak megközelítőleg ugyanakkora a nagysága, a tömege, és a Naptól is körülbelül egyforma távolságra van. A fejlődés bizonyos időpontjában azonban külső befolyások a két bolygó további fejlődését szükségképp külön-külön pályára terelték. A „bolygók életébe" történt ilyen beavatkozások azzal a következménnyel jártak, hogy többek között a Vénuszon a hőmérséklet manapság kb. 500 °C-t ér el.

A tudósok ennek okát a Napban vélik megtalálni. A Nap a naprendszer létezésének kezdetén hidegebb, és sugárzás szempontjából kevésbé aktív lehetett, mit ma. Az ennek következtében a Vénuszon akkor uralkodó hőmérséklet lehetővé tette a cseppfolyós állapotú víz létezését.

Ezt, a bár érdekesnek látszó elméletet más szakemberek szkeptikusan fogadták, mert hiányzanak ennek a nézetnek a reményteljes védelmezéséhez szükséges további ismertetőjelek a naprendszerben.

HUMOR

— Végre vegye ki a szabadságát, pihenjen — tanácsolja az orvos a buzgó tisztviselőnek —, megy az üzlet ön nélkül is!

— Éppen ez az — de a főnöknek nem szabad észrevennie!

★

— Nos, hogy érzed magad a könyvelésben?

— Pocsékul, hónapszámra gyakoroltam az öreg aláírását — és éppen most megy csődbe!

★

Amikor az asszony először ül az autó kormánykerekéhez, így szól a férjéhez:

— Minden nagyon szép, kivéve ezt a kis tükröt.

— Mi a baj vele?

— Hát rosszul van beállítva: nem magamat látom benne, hanem mindig csak a mögöttünk haladó autókat!

★

— Miért vagy ilyen szomorú?

— Képzeld, mi történt: egy kislány megkérdezte, mim van.

— És mit válaszoltál neki?

— Azt, hogy nincs semmim, de van egy gazdag nagyapám, akitől örökölni fogok.

— Na és aztán, mi történt?

— Ő lett a nagymamám.

Múlt, jelen, jövő

A rejtvényben (egy eset kivételével) egy sorszámhoz csak egy meghatározás tartozik, tehát azonos számozású vízszintes és függőleges sor nincs. A 2., 8. és 1. sz. sorok egy szovjet író mondását rejtik. Az író nevét a 26. sz. sorban olvashatja.

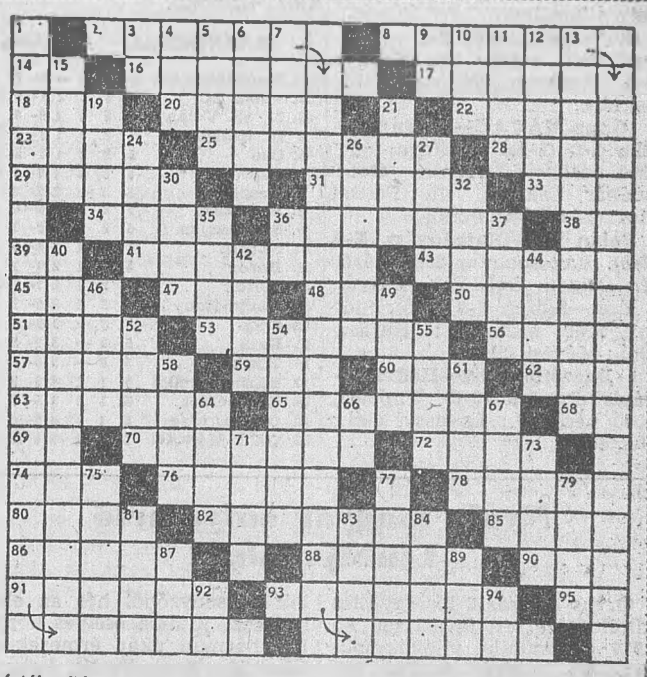

Meghatározások: 1. Az idézet harmadik része (zárt betűk: S, O, G, I). 2. Az idézet első sora (zárt betűk: A, I, E, S). 3. Kicsinyítő képző. 4. Ezen a helyen. 5. Regensburgnál ömlik a Dunába. 6. Egyfajta gyümölcscsel beültetett. 7. Ezen a napon szintén. 8. Az idézet második sora (zárt betűk: S, L, T, T). 9. Kiejtett betű. 10. Orosz falukközösség volt. 11. ... koldusdiák (Mikszáth regénye). 12. Meleg alsónemű. 13. Ipari munkakör. 14. Négylábú. 15. Göngyöleg. 16. Sebre kerül, névelővel. 17. ..., ha vóna? 18. Eleségnövény. 19. Alvásból ébreszt. 20. Ázsiai folyó és medence. 21. Háziszárnyas. 22. Jó ideje. 23. ... iacta est. 24. Fekete festék, névelővel. 25. Közreműködik. 26. A szerző neve. 27. Elhízás jele. 28. Elképzelés. 29. Konferencia színhelye volt. 30. Betakarít. 31. Kényszerből végzett munka. 32. Hozzátesz. 33. Forgalomban van! 34. Móricz Zsigmond Danija. 35. Lendület. 36. Társasjátékfajta — kilowatt, röv. 37. Törzskar. 38. Tova. 39. Határozói igenév képzője. 40. Alkotmánynapi látnivaló, névelővel. 41. Malaysia része. 42. A fóniciai ábécé első betűje. 43. József Attila verse. 44. Ókori nép. 45. Visszaülő. 46. Gyors léptekkel halad a ló. 47. Volt sakkvilágbajnok. 48. Lásd a 10. sort. 49. Amerikai külügyminiszter volt (Dean). 50. A Népstadion tervezője (Károly). 51. Halfogó rekeszték. 52. Nógrád megyei község. 53. Újjászületik. 54. A Traviata egyik szereplője. 55. Máz. 56. Nyelvbotlás. 57. Tűzbe teszi. 58 A nőszirom tudományos neve. 59. Ház része. 60. Becézett angol férfinév. 61. ... Malorum; ősi szokás szerint (MORE). 62. Árutértékesítés része! 63. Latin szóösszetételekben: írás. 64. Shakespeare szülővárosának folyója. 65. Gipszdíszítmények. 66. Ugrani kezd! 67. A kórusok országos tanácsának rövid neve. 68. A stroncium vegyjele. 69. Japán és portugál autók jelzése. 70. Homoktenger. 71. Szülő bizalmas megszólítása. 72. Kemény fém. 73. Testrész. 74. ÁAF. 75. Indiai aszkéta. 76. Lengyel üdülőhely. 77. Tantárgy neve a diákok nyelvén. 78. Attila névváltozata. 79. Amerikai élettankutató (Jacques). 80. Villamos rövid angol neve. 81. Jelenleg. 82. A hóból kiemelkedő sziklaalakulat. 83. Nobel-díjas szovjet fizikus. 84. Mázolá. 85. Lent. 86. Finom az ilyen kalács. 87 Alsóerdősor része! 88. Nyugat-cseh városka. 89. A szén, a tricium és a foszfor vegyjele. 90. Lengyel scifi-író. 91. Az izzólámpa feltalálója. 92. Az ismeretlen adakozó. 93. Életvédelmi készülék. 94. Göte egynemű betűi. 95. Kiejtett betű.

Beküldési határidő: 1982. szeptember 24.

A Heti Híradó XXVI. évfolyam 34. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő:

A költő missziója mindig az igazságot védelmezi.

A világ olyanná válik, amilyenné a fiatalságot nevelik.

Könyvjutalmat nyertek: Valaska József elítélt, Állampuszta; Schöller László elítélt, Veszprém; Dallos István elítélt, Sátoraljaújhely; Rácz Imre elítélt, Sopronkőhida; Lakatos Ferenc elítélt, Vác.

SPORT

NB I

Érdekes találkozók

Jól indult az első osztályú bajnokság, a szurkolók igazán nem panaszkodhatnak. Sőt a második fordulóban, a tévé jóvoltából egy ország láthatta, nemzetközi mércével is jónak mondható találkozó zajlott le Tatabányán. A két „kupacsapat" végig izgalmas, nagyiramú, időnként magas színvonalú 90 percet produkált. A harmadik kuparésztvevő, a Dózsa győzött ugyan, de teljesítménye a Göteborg ellen kevés lesz. Ugyanígy javulnia kell az FTC-nek, mely a ZTE otthonában hagyta a két pontot.

Az egyéni teljesítményeket nézve, feltűnt Póczik nagyvonalú játéka, Kiprich gólratörő, gyors szélső játéka, a zalaegerszegi Péter remek teljesítménye és Katzirz válogatott formája, többek között. Közben az a hír járja, hogy az MTK-VM külföldi — szocialista országbeli —, volt válogatott játékosokat szerződtet. Aligha kétséges, hogy egy ilyen kezdeményezésnek lennének folytatói, ami egyáltalán nem ártana a magyar labdarúgásnak.

A második forduló eredményei:

Tatabánya—Rába 2-1. (Remek összecsapás, különösen a második félidőben. A Rába végig irányított, ám Dalnoki ezúttal jó taktikát választott és a gyors ellenakciók rendre veszélyesek voltak. A döntetlen mégis reálisabb lett volna, hiszen a Rába több százszázalékos helyzetet hagyott ki. Meglepő volt viszont Hannich, Burcsa és Szentes gyenge teljesítménye.)

ZTE—Ferencváros 1-0. (A budapesti zöld-fehérek csatárokkal játszattak védőt, kényszerűségből. De hiába volt vagy nyolc csatáruk a pályán, gólt nem tudtak lőni. A ZTE két bravúros győzelemmel kezdte az idényt és vezet a tabellán.)

Diósgyőr— Vasas 3-2. (Egymás után kétszer kapott ki a piros-kék csapat ilyen arányban. A diósgyőrieket dicséri, hogy 2-2 után, bár büntetőt hibáztak, mégis nyerni tudtak. A Vasas két forduló után utolsó — példátlan.)

Honvéd—Békéscsaba 2-1. (Unalmas első félidő után biztosan győzött a kispesti gárda, a nagyon passzívan játszó csabaiak ellen.)

Haladás—Csepel 2-2. (Már kettő nullra vezetett a vendégcsapat. A vasiak azonban a második félidőre feltámadtak és a helyzeteik alapján akár győzhettek volna.)

MTK-VM—Debrecen 2-2 (Két Borsó gól az egyik oldalon és egyenlítés az utolsó öt percben a másodikon. A mérkőzés színvonala alaposan alatta maradt a kívántnak.)

Videoton—Pécs 3-1 (Katzirz jó védései mentették meg a tartalékos pécsieket a nagyobb vereségtől.)

Dózsa—Nyíregyháza 2-1. (Döntetlenre állt a mérkőzés. A nyíregyházi középhátvéd elemi hibája fosztotta meg csapatát az egyik bajnoki ponttól.)

NB II

Ingadozó formák

Az ötödik forduló újabb meglepetéseket hozott, a másodosztályú labdarúgó-bajnokságban. Idegenben győzött a Keszthely, a Salgótarján és az Eger, otthon csak az egyik pontot szerezte meg a SZEOL, Nagybátony és a Ganz-MÁVAG. A 22. sz. Volán vereséget szenvedett, és így már csak a tapolcaiak büszkélkedhetnek azzal, hogy még nem találtak legyőzőre.

Ebben a fordulóban a közlekedésiek közül a Volán SC-nek ment jobban a játék, és győzelmükkel lényegesen javították helyzetükön, a második helyre kerültek.

Ózd—Kecskemét 2-1 (2-1). Ózd, 5000 néző. V.: Király. Gól.: Ambrus, Mohácsi, ill. Lakatos.

Ganz-MÁVAG—Kazincbarcika 2-2 (1-1). Kőbányai út, 2000 néző. V.: Nyári. Gól.: Bodnár, Lakatos, ill. Petrovics (11-esből), Bodó.

Volán SC—Olajbányász 2-0 (2-0). Rákospalota, 2500 néző. V.: Drigán. Gól.: Fekete, Nyúl.

Eger—Siófok 3-0 (1-0). Siófok, 3000 néző. V.: Kárász. Gól.: Ménesi (3).

Bauxitbányász—Hódmezővásárhely 1-0 (0-0). Tapolca, 6000 néző. V.: Lovassy. Gól.: Németh.

Sopron—Nagybátony 1-1 (1-0). Nagybátony, 1500 néző. V.: Ágoston. Gól: Fűzi, ill. Berindán.

Szekszárd—SZEOL AK 1-1 (1-0). Szeged, 4000 néző. V.: Tárai. Gól.: Adorján, ill. Deák.

Salgótarján—Baja 3-1 (1-0). Baja, 7200 néző. V.: Pálvölgyi. Gól.: Kovács (2), Lipták, ill. Pesti (11-esből).

D. Kinizsi—22. sz. Volán 2-1 (0-1). Debrecen, 4000 néző. V.: Győri. Gól: Vajda, Szabó, ill. Kotul.

Keszthely—Dorog 2-0 (0-0). Dorog, 5000 néző. V.: Wimmer. Gól.: Rácz (2).

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA:

1. Bauxitbányász	5	3	2	—	5- 2	8
2. Volán SC	5	3	1	1	7- 4	7
3. 22. sz. Volán	5	2	2	1	9- 6	6
4. D. Kinizsi	5	2	2	1	8- 6	6
5. Ózd	5	2	2	1	7- 5	6
Sopron	5	2	2	1	7- 7	6
7. Keszthely	5	3	—	2	7- 7	6
8. Szekszárd	5	2	2	1	6- 6	6
9. Salgótarján	5	2	1	2	9- 7	5
10. SZEOL	5	2	1	2	5- 4	5
11. Dorog	5	2	1	2	7- 7	5
12. Siófok	5	2	1	2	7- 7	5
13. Nagybátony	5	2	1	2	7- 9	5
14. Eger	5	2	—	3	9- 7	4
15. Baja	5	2	—	3	7- 8	4
16. HMSE	5	2	—	3	6- 7	4
17. Kazincbarcika	5	1	1	3	7- 9	3
18. Kecskemét	5	1	1	3	6- 8	3
19. Olajbányász	5	1	1	3	5-10	3
20. Ganz-MÁVAG	5	1	1	3	6-12	3

Atlétikai EB Athénban

Az olimpiai játékok mellett az atlétika lagnagyobb, legérdekesebb erőpróbája az Európa-bajnokság, amelynek — 1969 után most másodszor — hétfőtől Athén a színhelye. Mint mindig, valóságos „kisolimpia" ez a hétnapos ünnep — eddigi története is azt mutatta, nem egy világhírű atléta itt hívta fel magára a világ figyelmét, az EB győzelmi emelvényéről nyújtotta ki kezét az olimpiai aranyérem után.

Az első Európa-bajnokságot magyar javaslatra írták ki, az olaszországi Torino volt 1934-ben, az akkor még csekély gyülekezet színhelye, mindössze tizenöt ország képviseltette magát. Azóta az EB kiszélesedett, a részt vevő országok száma megduplázódott, s a mostani, immár 13. találkozón *több mint ezer versenyző ad randevút.*

Kiszélesedett a kontinensviadal programja is. Szaporodtak a férfiak számára kiírt versenyszámok, de különösen a nők vívták ki mindinkább jogaikat, s ma már olyan erőpróbákon is versenyeznek, amelyekre néhány évtizede, sőt néhány esztendeje még gondolni sem mertek. A mostani seregszemlén először szerepelt az EB hivatalos számai között *a női 400 m-es gátfutás, a 3000 m-es síkfutás,* az ötpróbából kibővült *hétpróba* és a *maratoni* futás is ugyanolyan, 42,195 méteres távon, mint a férfiaknak. De máris döntöttek — ha maratonit lehet futni — *a női 10 000 közeljövőbeni beiktatásáról is.*

Athén — a modern olimpiai játékok „szent városa" — rendkívül nagy szeretettel készült az Európa-bajnokságra, egyúttal már arra is gondolva, hogy 1996-ban ismét olimpiai játékok színhelye lesz, emlékezve a százéves évfordulóra. Ezért határozták el az ún. 80 000 nézőt befogadó stadion építését, amely egy hatalmas, százezer négyzetméteres komplexum középpontjában található — s rövidesen a sportolók számára szálláshelyek, uszoda, fedett csarnok, tréningpályák, több ezer gépkocsi számára parkoló, éttermek, bárok egészítik ki. A stadion, amely két év és kilenc hónap alatt épült meg, a városközponttól hét kilométerre esik, nagyszerűen megközelíthető és az EB-re megnyílt a metró itteni új állomása is. A közönség számára 80 000 hely van, az Európa-bajnokság idejére 900 újságíró számára nyújtanak kifogástalan munkalehetőségeket, s természetesen a legjobb körülmények között dolgozhatnak a televízió- és a rádióállomások riporterei is.

A legutóbbi EB óta négy év telt el, és bizony nem mondhatjuk el, hogy a magyar atlétika élvonalában jelentősebb változás történt volna. Talán csak annyit, hogy a vezetés reálisabban méri fel az esélyeket, nem turizmusnak tekinti az Európa-bajnokságot. A négy évvel ezelőtti prágai, 26 tagú csapat most 19-re csökkent. Remélik, ez a szerényebb létszámú együttes mégis többre viszi, mint az előző. Akkor az ötpróbázó Papp Margit ezüstjén (később aranyra változott az első helyezett kizárása miatt), kívül mindössze annyi volt az „eredmény", hogy Németh Miklós hetedik, Mátay Andrea hatodik, a 4x400-as női váltó nyolcadik helyen végzett, a többiek — futottak még...

Állásfoglalás már volt nem is egyszer a magyar atlétikában. Jönnek már az eredmények is?

A DÖNTŐK EREDMÉNYEI
(kedd, szerda, csütörtök)

FÉRFIAK

100 m: 1. Frank Emmelmann (NDK) 10.21, 2. Pavoni (olasz) 10.25, 3. Woronin (lengyel) 10.28.

Gerelyhajítás: 1. Uwe Hohn (NDK 91,34, 2. Puuste (szovjet) 89,56, 3. Michel (NDK) 89,32.

20 km gyaloglás: 1. Jose Marin (spanyol) 1:23:43. 2. Pribilinec (csehszlovák) 1:25:55, 3. Blazek (csehszlovák) 1:26:13.

400 m: 1. Harald Schmid (NSZK) 47.48 mp. Európa-rekord (régi: 47.85, Schmid, 1979), 2. Jaszevics (szovjet) 48.60. 3. Ackermann (NDK) 48 64.

800 m: 1. Hans-Peter Ferner (NSZK) 1:46.33, 2. Coe (brit) 1:46.68, 3. Härkonen (finn) 1:46.99.

200 m: 1. Prenzler (NDK) 20.46, 2. Sharp (brit) 20.47, 3 Emmelmann (NDK) 20.60.

400 m: 1. Hartmut Weber (NSZK) 44.72, 2. Knebel (NDK) 45.29, 3. Markin (szovjet) 45.30.

Súlylökés: 1. Beyer (NDK) 21,51. 2. Bojarsz (szovjet) 20,81, 3. Machura (csehszlovák) 20.59.

Távolugrás: 1. Lutz Dombrowski (NDK) 841, 2. Corgos (spanyol) 819, 3. Leitner (csehszlovák) 808.

Rúdugrás: 1. Alekszand Krupszkij (szovjet) 560, 2. Poljakov (szovjet) 560, 3. Tarev (bolgár) 560.

NŐK

100 m: 1. Marlies Göhr (NDK) 11.01, 2. Bärbel Wöckel (NDK) 11.20, 3. Bacoul (francia) 11.29.

Távolugrás: 1. Vali Ionescu (román) 679, 2. Kusmir (román) 673, 3. Ivanova (szovjet) 673.

400 m: 1. Marita Koch (NDK) 48.15 mp, világcsúcs (régi: 48.60, Koch, 1979). 2. Kratochvilova (csehszlovák) 48.85, 3. Kocenbova (csehszlovák) 50.55, . . . 8. Forgács Judit 52.49.

800 m: 1 Olga Minyejeva (szovjet) 1:55.41. 2. Veszelkova (szovjet) 1:55.96, 3. Klinger (NSZK) 1:57.22.

Diszkosz: 1. Szvetanka Hrisztova (bolgár) 68,34, 2. Petkova (bolgár) 67,94, 3. Szavinkova (szovjet) 67,82.

Magasugrás: 1. Ulrike Meyfarth (NSZK) 202 cm, világcsúcs (régi: 201, Simeoni, 1978), 2. Bikova (szovjet) 197, 3. Simeoni (olasz) 197, . . . 8. Sterk 191, 9. Béla 188.

200 m: 1. Wöckel (NDK) 22.04, 2. Smallwood (brit) 22.13, 3. Rieger (NDK) 22.51.

3000 m: 1. Ulmaszova (szovjet) 8:30.28, 2. Pulca (román) 8:33.33, 3. Szipatova (szovjet) 8:34.06.

100 m gát: 1. Lucyna Kalek (lengyel) 12.45. 2. Donkova (bolgár) 12.54, 3. Knabe (NDK) 12.54.

Gerelyhajítás: 1. Verouli (görög) 70,02, 2. Kempe (NDK) 67,94, 3. Sakorafa (görög) 67,04

Galambősz Császár

Fiatalok sanyarú sorsa

Albert Flórián, az FTC egykori 75-szörös válogatott aranylabdás középcsatára ismét pályára lép. A galambősz, 41 éves „Császár" kilenc esztendeje hagyta abba az aktív labdarúgást, most egy kölni stadionavatón szerepel, a mérkőzés teljes bevételét a rákkutatás javára fordítják.

— *Társai?*

— A 60—70-es évek csillagai, többek között: Seeler, Puskás, Eusebio, Dzsajics, Netzer, Haller, Hurst, Overath.

— *Milyen formában van?*

— Kirobbanóban, csak a töltet hiányzik belőlem. Hétfőn beszálltam a Fradi öregfiúkhoz játszani, rúgtam egy gólt, de az első 30 perc után az volt az érzésem, hogy valaki lopja tőlem a levegőt...

— *Ifjúsági csapata?*

— Figyelembe véve a körülményeket, az ötödik helyünket nem ítélem tragikusnak. Ez realitás a játékosállományunkat tekintve. Sajnos, fiataljaink között ma már egyre kevesebben akadnak olyanok, akik 18 évesen annyit tudnak, hogy helyet követeljenek maguknak az első csapatnál. Az elmúlt két esztendőben mindössze Bánki és Mészáros lépett feljebb. Világjelenség, hogy a fiatal labdarúgók későn érnek. Gondoljunk csak a VB-re, ritka volt a húsz év alatti játékos. Göröcs, Bene, Farkas, Mészöly és jómagam 18-20 évesen már állandó válogatott kerettagok voltunk. Manapság, ha valaki ennyi idős korban kiugrik, akkor valósággal ünneplik, mint Maradonát, vagy Diazt. 1962-ben a chilei világbajnokságon Mészöly, Solymosi, Göröcs már biztos csapattagként szerepelt velem együtt, s nem voltunk öregebbek, mint az említett argentin sztárok.

— *Hogyan lehetne a fiatalok folyamatos fejlődését biztosítani?*

— Óriási gond, hogy az ifjúsági korosztályból kiöregedett, de az NB I-re még nem érett tehetségeinket szélnek eresztik a klubok. Ezért lenne szükségszerű 18-22 év között úgynevezett juniorbajnokságra. Erről az elmúlt időben sokat beszéltek, de nem történt semmi, így reménységeink tucatjai tűnnek el a süllyesztőben.

VB az inkák földjén

Az inkák földjén, Peruban lesz a röplabda-világbajnokság. Útra kész a magyar női válogatott is. Esélyeiről kérdeztük dr. Kotsis Attiláné szövetségi kapitányt.

— A tavalyi EB-bronzérem ellenére sem vagyunk könnyű helyzetben — mondja. — Az elmúlt időszakban nagyot változott a világ röplabdasportja. Fejlődtek az ázsiai országok csapatai, ütőképes, sőt esélyes az Egyesült Államok. Továbbra is remek a szovjet gárda.

— *VB-ellenfelek?*

— A rajthoz álló 24 együttest hat négyes csoportba osztották. Mi a VB-cím védőjével: a kubai csapattal, továbbá az argentinokkal és a hollandokkal küzdünk a továbbjutásért. Argentínával még sohasem játszottunk, Hollandiával pedig három évvel ezelőtt mérkőztünk utoljára. Minden csapat magával viszi eredményét. A selejtezők után állva maradt 12 csapat hatos csoportban vív majd körmérkőzést.

— *A válogatott?*

— A csapat magvát a tapasztaltabb játékosok alkotják. Kifejezetten újonc csak az Újpesti Dózsa versenyzője: Fekete Krisztina. Úgy érzem, a VB legfiatalabb játékosa címet is ő érdemli majd ki: 16 évesen kapott helyet az utazó gárdában. És még egy kuriózum: erről a VB-ről sem hiányzik majd Bánhegyiné, aki már 18 éve tagja a válogatottnak, s eddig 346-szor szerepelt a legjobbak között. Remélem Lúcia nem babonás: a perui VB lesz a 13. világversenye...

Emelt fővel távozott

Búcsúzni csak a csúcson szabad: *Cservenyák Tibor* is ezt tette, emelt fővel távozott. Akkor hagyta abba az aktív sportolást, amikor még nem volt nála jobb, 34 évesen határozott így, ez pedig egy vízilabdakapusnál nem matuzsálemi kor.

— *1976-ban már egyszer búcsúzott, mi volt az oka döntésének?*

— Gyarmati Dezső szövetségi kapitány miatt távoztam. Egy hónappal a montreali olimpiai előtt ki akart tenni a keretből, pedig erre semmiféle jogalapot nem adtam. Becsületesen készültem, a formám is felfelé ívelt...

— *A lépés háttere?*

— Nem tudom, de most már nem is érdekel. Engem az eljárás borított ki. Képtelen lettem volna megalázkodni.

— *Tavaly visszatért!*

— Igen, mert dr. Mayer Mihály lett a szövetségi kapitány. Boldogan fogadtam el ajánlatát, mert jól ismertem, tudtam, mindenét adja a vízilabdáért. Tisztában voltam azzal, hogy a válogatott milyen nehéz helyzetben van. A Los Angeles-i Világ Kupán csak hatodikok lettünk, rossz játékkal. Időközben az is kiderült, hogy a szövetségi kapitánynak komoly kapusgondjai vannak.

— *A spliti Európa-bajnokságon és most, az ecuadori világbajnokságon is nagyszerűen védett. Milyen a mai válogatottban a légkör?*

— A VB-n részt vett 13 játékos igazi közösséget alkotott, a csapatszellem garantálta a jó szereplést. A régi motorosok, mint: dr. Csapó, Horkai, Gerendás és Sudár szinte újjáéledtek, és önmagukat múlták felül. Ha kis szerencsénk van, Ecuadorból aranyéremmel térhetünk haza.

— *Most nagy útra készül.*

— Szeptemberben a TESCO megbízásából tartós kiküldetésre — három esztendőre — Nigériába utazom, ahol vegyészmérnök-szakértőként tevékenykedem majd.

— *Ha majd hazatér, vállal-e edzőséget vagy sportvezetői tevékenységet?*

— Inkább az utóbbi vonz. Van előttem egy olyan kitűnő példa, mint dr. Bodnár Andrásé. Nagyszerű sebész és a vízilabdasport szakági irányítója a szövetségben. Miért ne találhatnám meg én is az egészséges összhangot a hivatásom és a szenvedélyem között? Nekem a vízilabda olyan, mint az erős dohányosnak a nikotin. Nélküle nehezen tudok élni és iszonyú hiányérzetem van...

Nyolc magyar súlyemelő Ljubljanában

Orvos András 8 fős együttes kiküldésére tett javaslatot. Az 1974. évi manilai világbajnokság óta először fordul elő, hogy a magyar válogatott nem teljes csapattal szerepel. A vezető edző a döntést így indokolta:

— Az elmúlt évi eredmények, a lillei világ- és Európa-bajnokság tapasztalatai alapján sok mindenen változtattunk, emeltük a követelményeket. Ezeknek a magasabb elvárásoknak 8 versenyző felelt meg, ők szerepelnek a világ- és Európa-bajnokságon. Nagy munkát végeztünk, ég a versenyzőkben a bizonyítási vágy. Az egyéni csúcsok túlszárnyalását várom Ljubljanában, s úgy érzem, több pontot szerzünk kisebb csapattal is, mint az előző VB-n. A nyolc kijelölt versenyzőből hét az első hat közé jutásra esélyes, közülük hárman akár érmesek is lehetnek. A nyolcadik, Babarczi, fiatalember, menedzselési szándékkal visszük a VB-re.

A ljubljanai VB-n és EB-n induló magyar súlyemelőcsapat:

52 kg: Pátrovics Géza (Kazincbarcika) és Babarczi István (Oroszlány). *82,5 kg:* Mandzák Bertalan (Csepel) és Király László (Tatabánya). *90 kg:* Baczakó Péter (BKV Előre) és Kovács József (Olefin). *100 kg:* Hlavati András (Bp. Honvéd). Plusz 110 kg: Réti István (Olefin).

A versenyzők közül Babarczi, Király, Kovács és Réti először szerepel világbajnokságon.

Pajor ízületei és az olimpia

Az októberi római öttusa világbajnokságra utazó magyar együttes tagja a Csepel 26 esztendős versenyzője, *Pajor Gábor.*

— *Hány éve öttusázik?*

— Tizenhat esztendeje, végig a Csepelben. Háromszor is abba akartam hagyni. Anyámnak köszönhetem, hogy újra és újra nekilendültem.

— *A legerősebb száma?*

— A lövészet és az úszás.

— *A leggyengébb?*

— A futás. Igaz, sok sérülés is akadályozott. Most két kilót fogytam, ha a térdem bírja, remélem az utolsó versenynapon sem kell szomorkodnom.

— *Sok öttusázó mumusa a lovaglás.*

— Nem tartozom közéjük.

— *Ha ott lesz a rajtoló csapatban, milyen eredményt vár magától?*

— Egyetlen számban sem szabad ügyetlenkednem. Ha kis szerencsém van, a lovaglásban 1050, a vívásban 900, lövészetben 1022, az úszásban sikerülnie kell a 3:30-on belüli eredménynek, a futásban tartanom kell magam a középmezőnyben. Ha ez így összejön, közel lehetek a világbajnokság első tíz helyezettjéhez.

— *A legnagyobb célja?*

— Egyszer az olimpiára eljutni. Ha bírják ízületeim, addig csinálom, hogy vágyam teljesüljön.

Heti HÍRADÓ
SAJTÓSZEMLE
Szerkeszti: a szerkesztő bizottság
Budapest V., Steindl utca 8. sz. 1054
Kiadja: az Igazságügyi Minisztérium Bv. Országos Parancsnoksága 82—1076. Szikra Lapnyomda, Budapest